

ՌԱՏՆԻԻՄԱ

ՏԻՆԻ, ԱԽԼԱԳԻ, ՖԵՆՆԻ ՎԷ ՍԻՅԱՍԻ
ՀԱՖԹԱԼԸԳ ՂԱԶԵԹԱ

ՃԻԼՏ I

ԻՍԹԱՆՊՕԼ, ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 30, 1911.

Ն⁰ 53

ՊԵՆՏԻ ՄԱԽՍՈՒՍԼԱՐ

1911Ի ՏԵՖՆ ԷՏԻՆԻՋ, 1912 ՏՕՂՍՈՒՆ

Միւհթերէմ գարիլէրիմիդ իլէ պերա-
պեր պու պիր սէնէյի իմրար էյլէաիք: Անլէրլէ
հաֆթա պէ հաֆթա սիյասի, ախլագի,
ֆէննի վէ տինի մէսէլէրէ տաիր միւզաքէ-
լաթտա պուլունտուգ: Բահնիւմանն հա-
յաթը մէվնուտիլէթինին պու իլք սէնէսին-
տէ էհալիմիլին քէնտինէ գարչը կէսաթէրտի-
յի հիւսն ի թէվէճհիւհտէն տօլայը՝ անսամիմ
իւլ գալպ պէյանը թէչէքքիւր էտէրիզ:
Ֆիլվագը պու սէնէ զարֆընտա պիր չօգ
տօսթլայտան ալտըղմըլ թէչվիգամիզ
մէքթուպլար պիզէ ճէսարէթ պախչ էյլէ-
միլ տիր: Պու սէնէքի խըտմէթիմիզճէ էթ-
տիյիմիզ խաթալարա րաղմէն տօսթլարը-
մըզ պիզի հէմ քէլամ վէ հէմ ֆիիլլէրի
իլէ թէչվիգ էյլէաիլէր: Իմտի Բապպըն ի-
նայէթինէ կիւվէնէրէք էօնիւմիւզտէքի սէ-
նէյի տահա զիյատէ չէվգ ու զայրէթլէ
պաչլայտաղըզ, վէ զէմանն պիզէ պախչ
օլունաճագ օլան միւտտէթինտէ՝ հէմ գա-
րիյունլա օլան պու խօշ վէ ֆաիտէլի միւ-
լագաթըմըզ տէվամ էտէճէյիզ, հէմ տէ
Բահնիւմայը իւլան վէ թէվսի էթմէք ի-
չիւն էլիմիզտէն կէլէն հէր պիր չարէյի
գուլանմաղա սայ էտէճէյիզ: Իւմիտ էտէ-

րիզ քի կէլէճէք սէնէյի հէմ պու սէնէնին
ապօնէլէրի՝ հէմ անլէրին ֆիհրիսթինէ զամմ
օլունաճագ օլան տիկէր նիչէ եէնի ապօ-
նէլէրիմիզ իլէ պերապէր այնի խօշ միւ-
լագաթտա տէվամ էտէճէյիզ: Իլթէ 1911
տախի քէնտինտէն էվվէլքի սէնէլէր կիպի
կէչիպ էզէլիյէթ տէվլլէրինէ զամմ օլուն-
մուգտա իքէն՝ օ պիզիմ ֆազիլէթլէրիմիզի վէ
խաթալարըմըզ զէմանն պօղուլմաղ սահի-
ֆէլլէրինտէ գայտ էյլէմիլ տիր: Լաքին պիզ
պու սէնէյէ Լօրտ իէնիսընն չու մէալտաքի
կիւզէլ սէօզլէրիյէ էտա ի վէտա էտէրիզ:
«Պու կէճէ սէնէմիզ վէֆաթ էտէճէք տիր,
անն մաղմում ճէնագէ չանլարընը չալը-
նըլ, օ տէֆն օլունսուն: Չանլարը մէսէր-
րէթլէ թէքրար չալընըզ, զիրա հէնի Սէնէ
տօղույօր: Էօլմէքտէ օլան սէնէ իլէ պերա-
պէր հալանը տէֆն էտին վէ եէնի Սէնէ իլէ
պերապէր հագիգաթ տօղսուն: Պիզտէն
այրըլան սէվկիւլիւլէրիմիզ իչիւն չէքտիյի-
միզ աճը քէտէրլէրի, զէնկին իլէ ֆագիր
արասընտաքի միւնապտալարը, իճրա էտիլ-
միլ օլան զատր ու մէզալիմի, սէնէլէրտէն
պերու սիւրիւպ կէլէն նիֆագ ու չիգագը
Էքի Սէնէ իլէ պերապէր տէֆն էտինիզ,
անլէրին եէրինէ նէճիպ հայաթ, լաթիֆ
աթվար, աուիլ գալաիտ տօղսուն: Փագըր
հալը, էնտիչէ վէ կիւնահը, վէ ապըն խը-

յանէթէրինի, մէմուրիյէթ վէ էճտատտան տօլայր կէօթէրիլէն սաթթէ զուրուրու, սիյասիլաթաա կէօրիւլէն իթիլաֆ վէ լէ- զալէթի՝ էօքի Սէնէ իլէ պէրապէր տէֆն էտինիլ, եէրինէ հագիլաթ վէ աաալէի՝ վէ խայր վէ մուհապպէթ գըյամ էթսին։ Մէնֆուր սարի իլէթէրի, ինսան բուհունը տարալտան թամա վէ սէնէլէրտէն պէրու իճրա ի խասարէթ էտէն մուհարէպէլէրի տէֆն էտինիլ, անլէրին եէրինէ Պին երլլըգ սէլամէթ, շէճի վէ հիւրը մէրալէր, պէօ- յիւք գալպլէր վէ լաթիֆ էլլէր գըյամ էթսին։ Տիյարը սէթը էթմիլ օլան զուլ մէթի պու սէնէ իլէ պէրապէր տէֆն է- աինիլ, եէրինէ տիւնեանըն նուրը օլան Բրիստուս Խօզուռն։»

Յ. Գ. Գ.

ՍԱԼԻՍԻ ՇԵՐԻՖ ԹԱԼԻՍԻ

4.

Պունսան էվվէլքի պէնտլէրիմիզաէ Ալ- լահ պիլէն վէ թէֆէքքիւր էտէն պիր զաթ օլուպ, քէնտիսինին պիլինէ պիլէն վէ «Բէյամ» թէսմիյէ օլունապիլէն ճիհէթինի իլհամ թարիպիյէ պէնի պէշէրէ քէշֆ ու պէյան էլլէտիլինի, վէ վահիտ օլան Ալ- լահըն ճէվհէրինտէ պիր թէֆրիգաթ պու- լունուպ, պու թէֆրիգաթ սէպէպինստէն օ ալնի վազթտա հէմ քէնտիսինի մաթֆի թութան հէմ տէ քէնտիսինի իլհար էտէն պիր զաթ օլտուզունու թարիֆ էթմիլ ի- տիք։

Լաքին Ալլահ եալընըզ պիլէն պիր վարլըզ օլմայըպ, քէզալիք ֆաիլ, եանի գուվվէ ի իրատէյէ մալիք օլուպ իճրա է- տէն պիր գաթ տըր։ Ալլահ աթիլ եանի տուրղուն պիր գուվվէթ տէյիլ, անճագ ֆաիլ եանի հարաքէթ էտէն, իշլէյէն պիր գուվվէթ տիր։ Ալլահըն ֆաալիյէթի պիզէ պաշըճա իւշ թարիպտէ զահիր օլուր, էվվէլլու խիլգաթ իշինտէ։ Ալլահ խալիգ տիր։ Շու ալէւ ու ճիհանըն պիր սէպէպի էվվէլլի վար տըր, պու Սէպէպի էվվէլ ֆաա-

լիյէթլէ պու ալէմի վիւճիտէ կէթիր- միլ տիր։ Օ իսթէր քէլամ իլէ էմր էտէրէք, իսթէր պիզզաթ քէնտիսի իշլէյէրէք պու ալէմի վիւճուտա կէթիրմիլ օլտուն, հէր նասըլ օլաա՝ Եունան ֆէյլէսուֆ Արիսթօ- թէլին տէտիյի կիպի՝ Ալլահ իլք մուհարիք տիր։ Պու ճիհանլարը իլք տէֆա հարա- քէթէ գօյան Ալլահ տըր։ Սունիէն, ալէմ ու ճիհանըն շիտիքի հայաթընտա Ալլահ ֆաիլ տիր։ Պու ալէմ ու ճիհան քէնտի պաշընա տէյիլ, անճագ Ալլահըն իրատէ- թի իլէ պագի տիր։ Սալիսէն իլհամտա Ալլահ ֆաիլ տիր։ Ալլահ քէնտի քէնտի- սինի եախօտ քէնտի իրատէթինի ինսան- լայա քէշֆ ու պէյան էթմէք միւրատ էթտիքտէ պու իլհամ իշինն օ՝ ֆաալի- յէթտէ պուլունուր։ Իշթէ պու նօզթայա գաաար Միւսլիման վէ իրիսթիյան ճիմ- լէմիզ տէ միւթթէֆիգիլ։ Պունսան էօ- թէտէ գարշըմըզա պազը սիւալլար չըգար քի, օ սիւալլարըն ճէվապընտա իթթիֆադ էթմէմէքլիյիմիզ գապիլ տիր։

Պու սիւալլարտան պիրիսի շու տըր։ — Պու իւշնէվ ֆիլիլէրտէ Ալլահ քէնտի հուզուրու իլէ էտէրինտէ մէվճուտ մը տըր, տէյիլ մի տիր, եանի Ալլահ խալգ էտէր իքէն, եա- խօտ շու ալէմ ու ճիհանը իտարէ էտէր իքէն, վէ իլհամ վէրիլ իքէն պու մախ- լու գաթտա վէ իլհամաթտա քէնտի հու- զուրու իլէ մէվճուտ օլարա՞գ մը ֆաիլ տիր, եօգսա մախլու գաթտա վէ իլհամ- տա հուզուրը իլահի մէվճուտ օլմայարա՞գ մը ֆաիլ տիր։

Պու սիւալլա զանըմըզճա Միւսլիման մուալլիմլէր իքի Խօլտա ճէվապ վէրիլլէր։ Պիր սընֆ իւլէմա տէր քի, Ալլահ վահիտ վէ պինի- հայէ օլտուղու իշինն նէ թաղսիմ օլու- նարագ, նէ տէ եէքիւնէն մախլուգտա մէվճուտ օլամազ, պինստէն ալէյի՝ Ալլահ մախլուգտան այրը օլարագ մէվճուտ վէ անտէն խարիճտէ օլարագ ֆաիլ տիր, մախլուգտա Ալլահ պուլունմազ։ Տիլէր

պիր սրնֆ իւլէմա տա տէր քի, Ալլահը մախլուգ տան այրորը իսէն՝ մախլուգ Ալլահի տան արմարդ պիր մէվճուտօլուր, եանի մախլուգ մախլուգ օլմուշ օլուր: Հալլու քի թապիսթա, ինսանա վէ իլհամաթա տիգ-գաթ իլէ ալադար իսէք հէփ օրալարտա իլահի հուզուրու ալլ կէօզիլ իլէ կէօրմէմէք միւմքին տէյիլ տիր: Պինաէն ալէյն Ալլահըն հուզուրունըն մախլուգ տա, խուսուսա ինսանա վէ իլհամաթա մէվճուտ օլտուղունու գապուլա մէճպուրըզ: Լաքին Ալլահ վահիտ օլուպ թագսիմ գապուլ էթմէզ օլտուղունտան մախլուգ իլէ իսալիգին, առէմ իլէ Ալլահըն պիր վէ այնի մէվճուտ օլտուղունու գապուլ էթմէյիլ: Պու սրնֆ իւլէմա «Սուֆի» եախստ «Միլթէսափիլիֆ» տէնիլիր: Միլթէսափիլիք վահաէթ ի վիճուտ (հաւայնասսուռաթուրիւսիլի—փաւնթիգմ) ֆէլսէֆէսինէ թապի տիրէր: Պունլար պիր Ալլահ, պիր ալէմ գապուլ էտիպ, հէր չէյին հագիգաթը Ալլահ օլտուղունա վէ մախլուգըն վէ ալալիմին վէնմ եանի պաթըլ խալալտան իպարէթ օլտուղունա ինանըլար:

Մէգքիւր սիւալա խրիսթիյան հիւքէմասը պու իքիտէն ֆարգլլ պիր ճէվապ վէրիպ տէր քի, Ալլահը մախլուգ տան վէ իլհամաթտան արմարդ ճաիլ տէյիլ տիր, զիրա սէպէպ ի էվվէլ վէ սէպէպ ի հագիգի Ալլահ օլուպ, օ միւրատ էթմէաիքճէ մախլուգ մէվճուտ օլմազ: Վէ մախլուգաթ եանի կերէր ճէմատաթ կերէք նէ պաթաթ վէ հայվանաթ, կերէքսէ ինսան հէմ ֆէրտէն հէմ եէքիւնէն, հէմ ճիւղլէրինտէ հէմ թէրքիպլէրինտէ պու կիւն Ալլահա մէրպուլթ վէ մէշրուլթ մէվճուտաթ տըրլար, Ալլահըզ աուրամազլար: Պիր սն Ալլահըզ տուրապիլիլէրսէ պիր ալ, պիր սէնէ, հաթթա էպէտէն Ալլահըզ տուրապիլիլէր, վէ արթըզ Ալլահա միւհթաճ պուլունմազլար: Վէ ֆիլվազը Սու-

ֆիյունըն տէտիյի կիպի, պու կիւն ալէմ ու ճիհանա ալլ կէօզիլլէ պազար իսէք օրատա Ալլահըն էլան ֆաիլ վէ հազըր օլտուղունու կէօրմէմէք միւմքին տէյիլ տիր: Պինաէն ալէյն ալէմ ու ճիհանտա Ալլահ էլան ֆաիլ վէ հազըր տըր տէյուգապուլ էթմէյիլիլ: Լաքին Սուֆիլէրին եափտըզ կիպի, Ալլահը վէ ալէմի պիր վէ այնի չէյ տէ սալամալօրըզ: Վահաէթ ի վիճիւտ մէզհէպի ալէյնիտէ պիր չօգ իթիրաղալար վար տըր, (չիմտի անլէրին պահալնա կիրմէմիգէ լուզում եօգ տըր: Մախլուգաթը խուսուսա առէմլէրի խալալ պաթըլ սալապ, հէր չէյի Ալլահըն իլհարաթը աուտ էթմէք, պիր չօգ միւշքիլաթը վէ թէնագգուլաթը մուճիպ օլաճաղընտան տնր գապուլ էտէմէյիլ: Շու հալտա եալընըզ մագուլ վէ մանթըգի նէթիճէ շու տըր քի, Ալլահտա էօյլէ պիր թէֆրիգաթը զաթիյէ վար, Ալլահըն մէվճուտիյէթինաէ էօյլէ իքի ճիհէթ վար տըր քի, օ քէնտի ֆաալիյէթինաէ հէմ առէմէ միւնքէչիֆ օլապիլիր, հէմ առէմ տէն մախֆի վէ մէսթուր գալլըր, Ալլահ հէմ մախլուգ տա իչլէր վէ անտէ հազըր տըր, հէմ մախլուգա ֆաիլ տիր: Իլմի իլահիյաթ թապիրիլլէ սէօյլէյսէք Ալլահ հէմ ղէման վէ մէքեանտան միւնէղգէն տիր, հէմ տէ այնի վագթտա հազըրը մուլթապ տըր: Ալլահ իլհամաթ վէրտիյինտէ տախի իլհամը իլահի Ալլահըն հուզուրը օլմալարագ քէչֆ օլունմազ, անճագ վապըթա ի իլհամտա Ալլահ քէնտիսի ֆաիլ օլարագ իլհամ վէրիր: Տէմէք օլուր քի, թապիսթա Ալլահըն հուզուրը վար, իլհամտա Ալլահըն հուզուրու պուլունմալը տըր, վէ առէմ տնի հալաթտա Ալլահ իլէ միւլագաթ էտէճէք իսէ առէմտէ Ալլահ ֆաիլ օլմալը տըր: Վէ Ալլահ պէօյլէ հէմ մախլուգ տա վէ իլհամտա ֆաիլ օլմազ, վէ այնի վագթտա մախլուգաթա ֆաիլ օլմազ իչլուն բուհ օլմազ կերէք տիր:

Ձերա պիղ խնամարարն պիտի յինէ կէօրէ ,
թէ ֆրիգաթը զաթիյէյէ մալիք օրուպ տա
հագիգաթէն սյիւր օլմագլըգ անճագ բու-
հա ախտ պիր խապէ տիր :

Շիմտի պու իւչ ֆիքրլէրտէն հաճկիս :
տահա մագուլ վէ մանթըգի տիր , պու-
րատա պու պահսա կիրիչմէմիզէ լիւզիւմ
եօգ արը . անճագ շու սիւալը հագգ իւզ-
րէ իրատ էտէպիլիրիզ , եանի , պու ֆիքրի-
լէրտէն իւք իքիսի վահտանիյէթէ մուզա-
յիր օլմատըղը կիպի , իւչիւնճիւսիւ եանի
Խրիսթիանլարըն էֆքեալը տա վահտա-
նիյէթէ մուզայիւր մի , տէյիւլ մի : Անտէ
չիւք թէստավուրու վաճ մը եօգ մը : Պիզ
տէյօրըզ քի , Մուղայիր տէյիլ տիր , վէ էվ-
վէլքիլէր կիպի օ տախի վահտանիյէթի
թէէքիտ էտիյօր : Իմաի Խրիսթիանլար ,
« Յիսուս Քրիստոստա Ալլահ հուզուրը իւէ
ֆաիլ տիր վէ անտէ պիղ Ալլահը կէօրիւ-
յօրըզ , » տէյօրլարտա Ալլահա շէրիք վէր-
մէյօրլար , անճագ Ալլահըն իլհամտա պիղ-
զաթ ֆաիլ օլտուղունու թէէքիտ էտէ-
րէք , պալատա գիքր օլունան իւչիւնճիւ
նէվտէն վահտանիյէթի գապուլ էթմիշ օ-
լտուրլար :

Ալլահըն վահտանիյէթինէ տաիր իքին-
ճի պիր սիւալ վար արը քի , կէյէճէք
տէֆա անը միւթալէա էտէճէյիզ :

ԱՆՎԱԼԸ ՀԱԶԸՐԷ

Ս. Փաթրիք Արշարունի . — Միլլէթին
պօշ օլան աթոռլարընտան պիրի իչիւն
միւնառիպ պիր զաթըն ինթիխապ էտիլիպ
մէմուրիյէթինէ ըէսմէն թային օլունմուշ
օլմատը շայանը թէպրիք տիր : Վազաա
աիկէյ աթոռլարա տա պու եագընտա
միւնառիպ զաթլարըն ինթիխապ օլունմա-
սընը իւմիտ էտէրիզ , լաքին պու կիւն միլ-
լէթին էն գիյատէ միւհթաճ օլտուղու շէյ
Խաթանպօշ փաթրիգլիյինէ միւնասիպ պիր
զաթըն ինթիխապը իտի : Խաթիպտատ է-
յամընտա Փաթրիգին իչի՝ Սուլթանըն ար .

զու վէ մաթլուպունու անլայըպ միլլէթին
իչլէրինի օնա կէօրէ խտարէ էթմէք իտի :
Լաքին պու տէվրի մէչրութիյէթաէ Խա-
թանպօշ փաթրիգլիյինէ իչի փէք կիւն վէ
նազիք պիր հալ ու հէյէթ քէսպ էյլէմիշ
տիր : Շու թէպէտաւլ էտէն հալ ու քէյ-
ֆիյէթլէր թահթընտա հէմ միլլէթին հու-
գուգ վէ իմթիյազլարընը մուհաֆազա էթ-
մէք , հէմ տէ մէչրութիյէթ էսապլարընա
հիւրմէթ կէօսթէրմէք , հէմ էսքի միւսաա-
տէլէրի էլտէն գաչըրմաւագ , հէմոնէ եէնի
միւսաաաաաաաաաաաաաաաաաաաաաաաաաաաա
տէլէրի էլտէն գաչըրմաւագ , հէմոնէ եէնի
միւսաաաաաաաաաաաաաաաաաաաաաաաաաաաա
միլլի հայաթը հըֆզ էթմէք հէմ անասըր
արասընտա իթիլաֆը թէէմին էթմէք ,
պունլար գօլայ մէսէյէլէր տէյիլ տիրլէր :
Միլլէթիմիզ իչիւն եէնի պիր գաթիթան
պիչմէք կիպի մուհիմմ վէ նազիք պիր վա-
գիֆէ տիր : Տիկէր թարաֆտան էրմէնիւ-
թանտա Քիւրտ չէթէլէլէրինին չըգարտըղը
կիւնլիւքլէր էօնիւնտէ էրմէնիլէր պէօյիւք
թէհիլքէյէ մարուզ օլտուղլարը պիր զէ-
մանտա՝ Փաթրիք քիւրսիւսինտէ օթուրան
զաթըն իթիտալը տէմ վէ հէքմէթլէ ի-
տարէ ի ումուր էթմէսի վաճիպ տիր : Ս.
Արշարունի՝ անասըլ Խաթանպօշու օլտուպ 24
սիննինտէ մէպէք ի բուհանիյէ կիրմիշ , Թէ-
քիրաազընտա վէ Խաթանպօշուն ֆարգլը
մահալլարընտա խըտմէթ էյլէմիշ , 1895տէ
Պրուսայա կիսիպ օրատա խըտմէթ էթտի-
յի միւտտէթաէ Խըրիմեան Կաթողիկոս
թարաֆընտան էչմիւսթինտէ Եպիսկոպոս
թախտիս օլունմուշ արը : Իլանը մէչրու-
թիյէթտէն ոճնրա գըսա պիր միւտտէթ
Փաթրիք Տեղապաւիլ թային օլունմուշ արը :
Միւշարէլէյի իչիւն պու եէնի մէմուրիյէ-
թինտէ մուվաֆֆագիյէթ թէմէննի էտէրիզ :

Բիւնալը Տէվլէթսէն մէմուրիլիկ . —

Պու կիւնլէրտէ մէմլէքէթիմիլ փէք նազիք
պիր պիւհրան միւտտէթի կէչիլմէքտէ օլտու-
ղունտան , իթճալը տէվլէթ արասընտա պաշ-
գա վագթլարտա օլտուղունտան գիյատէ

Իթիհիստ վէ իթիլաֆ պուլունմար իրէն, մաէթթէտսիւֆ նիֆագ վէ մուխալիֆէթ միւշահատէ օլունմագտա տըր: «Իթիհի-հատ» վէ «Իթիլաֆ» ֆըրդալարը թամմ իսմէրինին ֆարլ էթտիլի անվալը ըու-հիյէյի հայաթ ր սիյասիյէմիլտէ պիլ ֆիլ կէսթէյէճէք եէրտէ, նիչէ տէֆա Փար-լամէնթօ պիր միւնադաշա մէյտանը օլու-յօր վէ պիր միւտարէպէ մէյտանը օլմաղա հէման աղ գալըյօր: Շու սըրատա Ինկի-լիզէրին Փարլամէնթօսընտան պիր տէրս ալաագ չօդ էյի օլուր: Բիճալը տէվէթի-միզ պիրի պիրլէրինին ժուրնալլարընը հու-ղուրը մէճիստէ մէյտանա գօյմագլա վա-թանա պիր խըտմէթ իֆա էթմէյօրլար, պու չէյ անճագ պիրի պիրլէրինէ գարչը աճը հիսսիյաթ թաշըմալարընա սէպէպ օ-լույօր: Բեաճքի պու ժուրնալլար մէսէլէսի պիւսպիւթիւն օրթատան գալգսա, վէ իւ-յագաթը պուլունան զաթլար՝ տէվրի Հա-միտտէ ժուրնալ հաղմը օլմամալարը իլէ տէյիլ, անճագ տէվրի մէշութիյէթտէ վաթանա իֆա էթտիլէրի հագիգի հիւն ի խըտմէթէրի իլէ քէնաի համիյէթէրինի իսպաթ էտէլէր իտի: Զիրա տէվրի սա-պրգատ ժուրնալ վէրմէմիշ օլմագ, հիւր-րիյէթփէրվէրլէք ալամէթի օլտուլու կիպի, իշ պէճէրէմէմէքլէք նէթիճէսի տէ օլապի-լիր իտի: Շիմտի պիլգէ լաղըմ՝ օլան չէյ՝ շու թէհլիքէ իչինտէ պուլունան վաթանը՝ ի չինէ կիթմէքտէ օլտուլու կիրսապտան իէլաս էթմէքլէք տիր: Մէմէքէթ իսարիճ տէն միւտալսէլէ վէ թագսիմ թէհլիքէ-սիլլէ թէհտիտ օլունտուլու կիպի, իչէրի-տէն տէ չէթէլէր վէ իղթիշաշար իլէ թէհ-տիտ էտիլմէքտէ տիր: Պու սէպէպտէն պիւթիւն մէմէքէթին էհալիսի պիր խապֆ ու էնտիլէ իչինտէ եաշամագտա տըրլար: Պէօյլէ պիր վագթտա հէմ ըրճալը տէվ-լէթին, հէմ ֆըրդալարըն միլլէթին խայ-րընա խատըմ՝ օլան մէպէյի իթթիլաղ էթմէք իչին իթթիֆագ էթմէլէրի լա-ղըմ տըր:

Թարապյուշսու Իթալիսիլար: — Պու կիւն Թարալուսը Ղարապա Իթալիսիլարըն գուվվէ ի ապէրիյէսի չէօյլէ թէվզի էտիլ-միշ տիր, 40—45,000 Թարապլուտա, 15,000 Պէնկաղիտէ, 12,000 Տէրնատա, 5,000 Թօփրուգտա վէ պէլքի 3,000 Հօսա-տա, ճէման 80,000: Թիւրք օրտուտունա մուավէնէթ էտէն Արապլարըն ատէսի մա-լիւմ տէյիլ տիր, 7,000տէն 70,000է գա-տար թալսմին էտիլմէքտէ տիր: Իթալիա-լլար Թարապլուս չէհլինին էթրաֆընտա-քի օփտսի Այն Զարալա գատար զապթ էտիպ, Այն Զարալը զիյատէսիլլէ թաճ-քիմ էյլէմիշ օլտուլլարընտան՝ Թարապլու-սըն 25 միլ ճէնուպիւնէտէք օ թարաֆճա մէվգիլէրի փէք էմին սալըլըյօր: Զապթ էթտիլլէրի եէրլէրտէ խէյլի Արթիլլէտն գուլար գաղըպ կիւզէլ սու էլտէ էյլէ-միշէր տիր: Պէնկաղի Թարաֆլարընտա է-լան Իթալիսիլար թէտաֆիի մէվգի թու-թույրլար իտէ տէ, կիթտիլքէ օ եէրլէրի տէ թաճքիմ էտիպ թէարուզա պաշայա-ճագլարը մէմուլ տըր: Իթալիսիլլարըն Ալլա-թրիտ-Մաճար հիւքիմէթինտէ քէնտիլլէ միւտաիտ օլմայան հիսսիյաթ միւշահատէ էթմէլէրի իւզէրինէ՝ կէօրիւնիւյօր քի Ա-տալար տէնիլլինտէ մուհարէպէյի տէվամ էթմէք նիյէթինտէն չիմտիլիր վալ կէչէ-րէք՝ Իթալիսիլարն Ալլաթրիտ հուտտտունու թաճքիմ էթմէք վէ մուհարէպէյի Աֆրի-գայա միւնհասըր գըլմագ մագէտինտէ տիրլէր: Լաքին պու մուհարէպէյին տէ-վամընտա Իթալիսիլլարըն միւշքիլաթիլ սալթ Ալլաթրիտ-Մաճար հիւքիմէթի թու-րաֆընտան տէյիլ տիր: Մուհարէպէյին իպթիտասընտա Արապլար իլէ փէք սէրթ մուամէլէ էթտիլլէրի իչին Թարապլուսը Ղարապ Արապլարըն ինթիլդամ տուլլու-սունը ույանարմագլէ էփէյի զիյան չէք-միշ տիրլէր: Պաղըլարըն զաննընա կէօրէ՝ չիմտիլէտէք Իթալիսիլլարըն զապթ էյլէ-տիլլէրի մահալլարտան 50,000 նուֆուս

էհալի տէֆ էտիլմիշ, վէ պէլքի պիր օ գա-
տար տա թէլէֆ էտիլմիշ տիր։ Պու վա-
գըալար մէմլէքէթին Արապ էհալիսի արա-
սընտա տինի թէասարկալ տէ թէշվիգ
էթմէքտէ տիր։ Պու հիսսի թէասարկալ
թարապուսա միւնհասըր գալմայըպ Թու-
նուզա, Մըսրա վէ սաիր գըլթալարա տու
սիրայէթ էտիյոր։ Պինաէն ալէյհ իթալիա-
նըն պիւթիւն մէմլէքէթի, զապթ էտիպ
ասայէշի թէէմին էթմէսի իսայիճա կիւճ-
լէշմիշ տիր։ Պէլքի իթալիանըն էն էմին
թարիգի սահիլ շէհրլէրի իշղալ էթուր-
տէն սոնրա պէքլէյիպ իշէրտէքի էհալիյի
թէպիմէ մէճպուր էթմէք տիր։ Պու իսէ
փէք ուզուն պիր իշ տիր։

Հիւսիսարեւմտեան փայտաւաճառ Տէյնի.—
Տէյնի շէհրլէրին Հինտիսթանըն փայթաթիթը
իլան օլունմասընա Սիեֆթէյթըր աթիլիւզ
զիքըր միւնասիպէթլէրի զիքըր էտիյոր։ 1.
Կալկաթա՝ մէմլէքէթին մէրքէզինտէ տէյիլ
իսի։ Տէյնի մէրքէզտէ օլուպ, հիւքիւ-
մէթին մուամէլաթը տահա սուհուլէթիյէ
իճրա էտիլէպիլիւր։ 2. Կալկաթանըն հալասը
սըհհէթէ միւստիտ օլմատըղընտան, հիւ-
քիւմէթ մէմուրլարը սէնէնին պէօլիւք գըս-
մընը եազըղըլարտա կէշիւմէյէ մէճպուր
տըրլար, լաքին Տէլհինին հալասը նիսպէ-
թէն տահա սաղլամ տըր։ 3. Կալկաթա-
նըն վէ Պէնկալա էյալէթինին էհալիսի՝ Հին-
տիսթանըն էն եիւքսէք սընֆընտան սայըլ-
մայօրլար։ Փայթաթիթըն Տէլհիյէ նազլ օ-
լունմատը պիւթիւն Հինտիսթան իւզէրինէ
տահա էյի պիր թէէսիր պրագաճազ տըր։
Սթէնսթրոս պու թէպէտաիւլտէ աիկէր պիր
մանա տահա կէօրիւյոր։ Ինկիլթէրրա հիւ-
քիւմէթինին՝ փայթաթիթը տահա զիյատէ
մէրքէզի պիր շէհրէ նազլ էթմէսի՝ քէն-
տիսինին Հինտիսթանը թէրք էթմէք նի-
յէթինտէ օլմատըղընա պիր տէլիլ ատա
օլունմալիլիւր։ Մալիւմ օլտուլու իւզրէ,
Հինտիսթան էհալիսի արասընտա պիր թա-

գըր՝ Անշընէշիսթլէր՝ արթըգ Ինկիլթէրին
Հինտիսթանը թէրք էթմէլէրինին վագթը
կէլմիշ տիր տէյու հիւքիւմէթ ալէյհինտէ
միւշքիւլաթ չրգարմագտա պուլունմուշ
տըրլար։ Սթէնսթրոս իստիա էտիյօր, քի, նէ
շիմտի վէ նէ տէ եազըն միւսթագ պէլտէ
Ինկիլթէրրա՝ Հինտիսթանը թէրք էտէմէզ.
յալէտ թէրք էտէճէք օլսա, Հինտիսթան
հէրճ ու մէրճ իշինս, տիւշէճէք տիր։ Փայ-
թաթիթըն Տէլհիյէ նազլի միւնասիպէթիլլէ
պիր տէ Պէնկալ էյալէթինին թագսիմի
գըալ թարաֆընտան իլան օլունմուշ իսի։
Պէնկալ էյալէթի զայէթ պէօլիւք օլուպ
78,800,000 էհալիսի վար իսի, շիմտի իսէ
էօլլէ թագսիմ էտիլմիշ տիր, քի, պիրինտէ
42,000 վէ տիկէրինտէ 36,000,000 էհալի
պուլունմագ վէ մէզըլըր վիլայէթաէքի
Հինտի վէ իսլամ սալալարը աղալսագ-
տըր։

ՄՈՒԽԱՊԵՐԱԹ

ԿԻԼԻԿԻԱՏԱ ԵՃԹԻՄԼԵՐ

Բիւզանդիոնտա նէշը էթտիյիմ պիր
պէնտին («Ուրքախնաւի գործը Կիլիկիոյ
մէջ») պազը ճիհէթլէրինի Բահնիւ-
մանըզըն Հոկա. 21 վէ 43 նօմէրօսուն-
տա տէրճ էտէրէք, Ալման, ճիզվիթ
վէ Ամէրիգալը միսիօնէրլէրին միւստէ-
սէլէրինտէ պուլունան էրմէնի եէթիկէրին
միւսթագ պէլտէ էրմէնիլիյէ խայըր է-
տէմէյէճէքլէրինտէն վէսվէսէ էթտիյիմի
եազըլօրսունըզ, վէ «Հայ ցեղիկն համար
սարքիւր ջուրդ մը» (էրմէնի նէպի իշիւն
ֆարգըլ պիր նէվ գըլթալ) պէյանաթըմըզը
տա դարիպ վէ ապիս կէօրիւպ «Էճնէ-
պի միւստէսէլէրինին էրմէնի միլլէթինէ
իֆա էթտիյի իւզմէթի պիր Եպիսկոպո-
սուն շու սուրէթտէ թէլագզըլ էթմէսինի
ճայիղ սայմայըզ» տէյօրսունըզ։ Թէէսիւֆ
էտէրիմ քի Բահնիւմանըզըն օ նիւսիսի
փէք կէճ էլիմէ եէթիշտի. շիմտի օնա ճէ-
վապ վէլէյիմ։

Պէն եազմը օլտուղում պէնտտէ էճ-
նէպի միաժնէրէրտէն պիր չօղլարընըն
միլլէթիմիզէ կէօթէրմիշ օլտուղարը սայ
ու զայրէթի, վէ եթիմլէրիմիզէ օլտն
ինտանիյէթի աչրիյան պիր էթմիշ իաիմ,
ալէլ իտտուս էրմէնիթանըն պէօլիք
գըլթարընտա, վէ կիլիկիանըն շուսն ու
նուտուղմազ գըլթարընտա, Միո Շաթըզ-
լարըն, Միս Րօզ Լէմպէրթլարըն, Մր.
Փիթէրին էրմէնիլէրէ օլտն ձիատի ֆէ-
տաքեարըղլարընը վէ խրամէթլէրինի հաճ-
կը էրմէնի ունտ տապիլիր: Պիզիմ ֆէյա-
քէթ վէ գանլը թարիսլէրիմի զաէն վէ գալ-
պիմիլէն անլէրին իսմլէրինի հիշ պիր շէյ
սիլիպ չըղարմ զա մուգթէտիր աէյիլ տիր:
Բէզալիք էրմէնիլէր ունտ տամայաճաղլար,
օ միսիճնարընը քի, պիզիմ գան սղլա-
տըղըմըզ պիր զէմանտա, եուվարըրմը-
զըն խարապ, քիլիսալարըմըզըն եթիմ,
էօքսիլ իսմլարըմըզըն փէրմափէրու-
շան սօգաղլարտա անասըզ գուզուլար
կիպի աղլայըզ մէլէալլէրի պիր սըրտա,
պիտուէ եէրաէ գաթլ էտիլտիլիմիզի կէօր-
տիլլէրի հալաէ, էվրօփատա, Ամէրիգա-
տա էթմիշ օլտուղլարը նութզլար վէ
եազմը օլտուղլարը պէնտլէրտէ էրմէնի-
լէրի գապահաթը վէ իղթիշաշաթլարա
սէպէպիյէթ վէրմիշ կէօթէրտիլէր: վէ
օ տա էօյլէ պիր սըրտա քի, հաթթա
Օսմանը հիւքիմէթիմիզ պիլէ էրմէնիլէ-
րին գապահաթսըզ օլտուղունը ըէսմէն ի-
լան էթմիշ իաի: Պէն օ միսիճնարընը
եաթտա սօգթօրլարըն իսմլէրինի պուրա-
տա զիքը էթմէք իսթէմէմ, չիւնքի սիզ
վէ սօսթուժուզ Տօգ. Նագգաշեան փէք
էյի պիլիւսինիլ:

Էրմէնի եթիմլէրի մէսէլէսինէ կէ-
լինտիքաէ, 1896 թարիխինտէ Զէյթուն-
տան, Ֆըրնուզտան վէ քէօյլէրինտէն,
Մարաշտան, Հաճընտան, Ուրֆատան ա-
լընան եթիմլէրտէն չօղլարը քէնտի վա-
թանլարընա կէօնտէրիլմէտի: 1899տա

տապըզ Փաթրիգ Օրմանեան Սըրալան
մէճպուր օլտա: Էրմէնի եթիմլէրի հազ-
ղընտա կէրէք Պայպը-Հաուլա վէ կէ-
րէք Ալման տէֆարէթիս նէսինէ միւրա-
ճաթ էթմէյէ, ալէլիտտուս Պէյրութ
Ալման եթիմլէրտանէ պուրանընլար
իշին, չիւնքի իշի իլմիշ իաի քի եթիմ-
լանէտէն Էրմէնի եթիմլէրինի Ալմանիտ-
յա վէ ախէր մահալլէրէ կէօն էրմէքտէ
տիրլէր: Նիհայէթ պու միւրահաթթար
իւզէրինէ, էյրութտա պուրտան եթ-
թիմլէր Էրմէնի մանաթթըրնա թէպիմ օ-
լտնուպ, Փաթրիքիսանէ օնլարըն եօլ մէ-
տարիֆինի վէրէրէք քէնտի վաթանլարընա
կէօնտէրտի: Պէն Ալման եթիմլէրտանէսինտէն
Մարաշա վէ Ուրֆայա կէօնտէրիլէն եթիմ-
լէրին պօզըմուշ ախաղը հազղընտա պիր
շէյ եազմազ իսթէմէմ, սիզ Հալէպ վէ
Մարաշ քահանայ իտսճոփսիսիսիլլարտան
սիւպ էտէպիլիւսինիլ: Օնլարտան չօղլարը
աէյիլ քի էրմէնիճէ պիր լուլէթ պիլէ
պիլմէյօրլար իտի, հաթթա քէնտի սօղ-
մուշ օլտուղլարը մահալի աախի ունութ-
մուշլար իաի:

Դաշլարճա տէֆա Փաթրիքիսանէ թա-
րաֆընտան Մարաշ, Հաճըն, Ուրֆա վէ
Պէյրութ միսիճնարընընա միւրաճաթթար
օլտնմուշ քի, «Էրմէնի եթիմլէրինէ էր-
մէնիճէ աէրա վէրիլին, անա քիլիսալըն-
տան մահրում պրագրիսալընլար, հիշ օլ-
մազ իսէ Ծնունդ և Զատիկ կիւնլէրինտէ
քիլիսայա կէօնտէրիլինլէր, Հաղորդութիւն
ալընլար, չէօյլէ քի օ եթիմլէրէ քէնտի-
լէրին օ քիլիսանըն էվաուր օլտուղլարը
ունութաուրումասըն: Լաքին թէէսսիլֆ
օլտնուր քի, միսիճնարլարտան հիշ պիրտէ
գապուլ էթմէյիպ շու ճէվապը վէրմիլէր,
«Եթիմլէրէ Էրմէնիճէ լիսանը աէրա վէր-
մէյէ լիւզում կէօրմէյօրուզ, չիւնքի
թիւլլաթիտա ըէսմի լիսան թիւլլաթէ տիր:
Գիլիսայա կէօնտէրմէք մէսէլէսինէ կէլին-
տիքտէ, գաթէն եթիմլէր հէր կիրակի

կիւնիւ Աղօթարանա կիտիօրյար, չէօյլքի պաշգա քիլիսայա կէօնտէրմէյէ լիւղիւմ կէօրիւլէյօր»:

Վերապատուելի էֆէնտի, պու վիճտան հիւրըրիյէթիմի տիր: Փէտէր վէ վալիտէսի գաթլ օլունմուշ, էօմի հուվասը պօզուլմուշ, օճաղը սէօյիւնմիւշ, խարապ օլմուշ պիր էրմէնի միլլէթ հափրուսունու ինսանիյէթ նամընա մուհաֆազա, թալիմ ու թէրպիյէ էթմէք իչիւն էյէր քիւլիյէն էրմէնի իսանընտան, էրմէնի քիլիսասընտան վէ միլլի թարիխի հիսսիյաթընտան մահրում էտիլիպ ալագասը գաթ իտիլիր իտէ, պու կիպի պիր մուամէյէ էրմէնի նէսիլի իչիւն ֆարգլը պիր նէվ գըթալ տէյիլ տէ, նէ՞ տիր: Սիզ նէ՞ կիպի մանթըգճա պէնիմ մէգքիւր մուէսսէսէյէրաէ պուլունան էրմէնի էթիմէրինին էրմէնիլիյէ խայըր էտէմէյէճէքէրինաէն աօլայը էթաիյիմ ճիտտի վէսվէսէյի դարիւպ վէ ապէս կէօ լիւյօրսունուշ: Պէնիմ վէսվէսէմ մի՞ զարիպ վէ ապէս, հօգսա պու պիզիմ պիշարէ էրմէնի էթիմէրիմիզին հազգընտա օ միսիօնարլարըն հարաքէթ վէ չարիբգ մուամէյէսի՞ մի:

Պիզ էրմէնիլէր, Շարգսա տէհրէրաէն պէրու Երիքուլուն հարալը հօլուսու կիպի, սէֆալէթ վէ զուլմ հօլունտա տիւշմիւշ, հարալը պիր միլլէթ օլմուշուշ, լաքին միլլէթ, մէզհէպ թէֆրիգ էթմէյէն Սամարիալըլարա՝ փէք ազ թէսասիւֆ էթմիլիշ:

Պէն պիր էրմէնի լուհանիսի վէ Եպիուկոպոսու սըֆաթը իլէ տէրիմ քի, «էյէր պիր էրմէնի՝ քիլիսասընտան, միլլի հիսսիյաթ վէ թարիխինաէն մահրում պրագըլըր իտէ, անտէն էրմէնիլիյէ ապա՛ վէ ասլա խայըր եսզ վէ օլամազ. չիւնքի պիզ պիր պաշգա էճնէպի իրիսթիան միլլէթի կիպի տիւշիւնմէյիզ. պիզիմ մէվգըրմիզ, եաշատըղմըզ միջաւայր, էօմրիւմիւղիւն թարիխի քիլիյէն ֆարգլը տըր. վէ պունու սիլաէ փէք էյի պիլիսինիզ»:

Պիւթիւն տէհէթիլի վէ գանլը տէհրէրաէ պիզի պագի սագլայան Անա քիլիսամըզա օյան տէրին մուհապէթիմիզ, լիսանըմըզ վէ քիթապէթիմիզ, միլլի վէ թարիխի հիսսիյաթըմըզ օլմուշ տըր:

Պանա Այնթապ միսիօնէրէրինաէն միւթէվէֆֆա Մր. Սանտըրու չէօյլէ տէմիշ իտի, «Ուրֆանըն տէհէթիլի վուգուաթընտան իւշ կիւն սօնրա օրայա եթիշտիմ, պագտորմ քի, հարը եանմըզ գանլը ճէսէտլէր վէ ինտան քէմիքլէրի թաշըմագտա տըրլար: Լաքին տիկէյ, թարաֆտա պագտըմ քի, պիր գաշ պիշարէ էրմէնիլէր վէ տուլ գատընլար՝ տուայա տուրմուշար վէ օ գանլը, հարը եանմըզ քէմիքլէր վէ ճէսէտլէրին իւզէրինէ աճը աճը կէօզ հաշլարը տէօքէրէք աղլամազ տա տըրլար: Պէն պագտըմ՝ պիր խարապ օլմուշ քիլիսայա, պիր տէ պագտըմ՝ օ տուա էտիպ աղլայանլարա վէ ֆիքրիմտէն տէտիմ, «Պու միլլէթ, պէօյլէ պիր բուհանի վէ միլլի հիսսիյաթա վէ ախլագա մալիք օլտուգճա, ապա՛ մահվ օլմազ: Էյէր պիզ Ամէրիգալըլար օլա իտիք, չիմօրիյէ գատար հաթէպաիլի մէզհէպ էտէր իտիք, վէ եա մահվ օլուր իտիք»:

Մր. Սանտըրաւն պու սէօզլէրինի զիքր էտէրիմ: Քէզալիք ունոտամսլաճաղըմ Պօրտ չիքէթի թարաֆընտան կէլէն պաշգա պիր միսիօնարըն կիլիկիա գըթալընտան սօնրա Ատանա էրմէնի քիլիսասընտա սէօյլէտիլի չու սէօզլէրի, «Պիզ Ամէրիգալտա չօգ սէվինտիք վէ մէսրուր օլտուգ քի, թիւրքիատա Քրիստոս իչիւն տահա չէհիտ օլան իրիսթիյանլար վար իմիշ: Համտ օլսուն Բապալըմըզա, սէմալաթտա չէհիտ չօղալմագտա տըրլար...» (Կէօյա Ալլահ էրմէնիլէրիմիզի հալընըզ չէհիտ օլմագ վէ սէմալաթը տօլտուրմագ իչիւն եարաթմըշ): Էյ, նէ՞ տէյէլիմ, պաղը միսիօնարլար պիզիմ իլէ պէրապէր աղլարլար, տէրալէրիմիզ իլթիւրաք էտէրլէր, պիզիմ բու-

հանի տերին վե մեթին իման ու հիսսիյա-
թըմըը կեօրիւպ հայրեթտե գալըըլար,
պիտուչ եէրտե գաթլ օլունտուղումուղ ի-
չիւն աճը տույարլար, պազըլարը տա սե-
մավաթը շէհիպէր իլէ տօլտուրտուղումուղ
իչիւն սեվիւնիպ մէսրուր օլույօրլար: Պու
կիպի կնճռոս մէսէլէլը իչինսէն անճագ
տօսթումուղ Տօգ. Նագգաչեան չըգա-
պիլիր:

Պէն էրմէնի Փրօթէսթան վէ էրմէնի
Հայ-Հռօմէական միլլէթտաչարըմը իչիւն
թէէմինիմ քի, պէրապէր տէօքմիւշ օլ-
տուղումուղ կէօզ եաչարը վէ գանլարը
թէֆրիգաթ վէ էպրի պիւրուտէթին տի-
քէնլի սիյէճէլէրինի (ցանկիւպիւս) արամը-
տան սէօքմիւշ գալորըմըշ, վէ իթթիֆագ,
մուհապպէթ վէ միլլիյէթ հիսսիյաթլարը-
նըն չիչէլէլէրինի պիթիւրմիշ տիր, լաքին պաղը
էճնէպի միսիօնարլարը իչիւն տահա պէօյ-
լէ տիւչիւնէմէմ: Պէն քիլիսալար հագգըն-
տա տար տիւչիւնէն լուհանիլէրտէն տէ-
յիլիմ, լաքին միլլի հիսսիյաթ նօզթաի
նագլարընտան աչըգտան տէյէպիլիրիմ քի,
էճնէպի միսիօնարլարըն թահթը իտարե-
սինտէ պուլունան պիլիմ եէթիմ վէ եէ-
թիմէլէրիմիլ, թալէպլէրիմիլ, աճա-
յիպ պիր թարզտա թալիմ ու թէրպի-
յէ օլունմագտա աըրըսր քի, պիլիմ միլ-
լի հիսսիյաթըմըղա տապան տապանա
զըտտ տրը: Սիսիօնարլար էյի պիլմէլի
տիրլէր քի, Թիւքիատա պուլունան պիր
էրմէնի թալէպէսի եա, եէթիմի, քէնտի
անա լիսանը, միլլի հիսսիյաթը, թարիխի
վէ Անա քիլիսալընա օլան ճիտտի ալա-
գասը իլէ էրմէնի գալապիլիր: Էճնէպի գօ-
լէթլէրին՝ թէրագգը վէ մէարիֆ նօզթաի
նագլարընտան կէնճէլէրիմիլ օլան ֆախտէ-
լէրինի տէ ինքեար էսէմէյիլ, լաքին մի-
սիօնարլար լազըմ տըր քի, պիլիմ միլլի
ահվալը լուհիյէմիլտէն տէ աւարճը նագլար
էքմէյէրէի էվալարըմըղը թալիմ ու թէր-
պիլիյէ էթսինլէր:

Բահնիլումանըղտա մէգքիւր միսիօնար
միւէսէսէլէրի հէյէթի իտարէլէրինէ,
մութլագա քէնտի թահթը իտարէլէրին-
տէ պուլունան լըմէնի եէթիմիլէրինէ էր-
մէնիճէլի թալիմ էթմէլէրինի ճիսաէն
թալիլիյէ էթսիլիլիլտէն տօլարը մէմնուն
օլտում, մէմուլ էտէրիմ քի տույուրապիլիր
վէ մուվլաֆֆագ օլուրսունուղ:

Իրիտտոստա տոււածընը
Հալէպ էրմէնի Առաջնորդու
ՆԵՐՍԷՍ ԵՊՍ. ԳԱՆԻԷԼԵԱՆ

Իյսրաբ.— Բահնիլումանը պու խուստատա իֆատէ-
սինի իլէրուտէ կէօր: Թ. Գ. Գ.

ԻՍՊԻՐԹՕ ԽԱՐԱՊԷԼԷՐԻ

ՏՕԳ. Ա Ս. ՆԱԳԳԱՇԵԱՆ

2.

ՊուՆտան ագտէմ իչիլի վիւճուտըն հէր
պիր զըսմընը թահրէք էտիպ գալչլայա-
րագ մուվագգաթէն պիր փարլազլըզ վէ
գուվլէթ կէօսթէրալիլինի, լաքին օ նիս-
պէթլէ տէ եօրտուղունու վէ վագթընտան
էվլէլ էպրիտիպ թագաթտան տիւչիւրտիւ
յիւնի պէյան էյլէմիշ իտիր:

Բագընըն տահա պէօյիւք մազարրաթը՝
վիւճուտըն ագալարը իլզէրիլնէ Տօղրու-
սալի քէնտիլի տիր: Պու պապտէ ֆէննի
պիր մէգալէ եաղմալ մագսէտինտէ օլ-
մայրպ, անճագ սօզթօր օլմայան տօսթ-
լարըմը իլէ գօնուչույօրը ֆարզ էտէրէք
անլաթմագ իսթէրիլ: Պիր փարչա էթի
ալըպ իսիլիթօ վէ եա լագը իչինէ գօսու-
ղումուղտա կէօրէճէյիլ քի, պիր ալ սօն-
րա օլ էթ փարչալը քէնտի կուվլազլըղը-
նը զալիպ էտիպ սէրթ պիր գայլշ կիպի
օլուր: Պէօյլէ տէ միտէնին օլ նագլը զարը
իլզէրինէ իսիլիթօ տէօքիլլէ տէօքիլլէ
անը պիր միւտտէթ սօնրա քէնտի թապիի
հալինտէն չըգարըպ գալըն վէ սէրթ պիր
տէրի հալինէ վագ էյլէր: Արթըզ հալմ
իչիւն լագըմ օլան մայալը վէ էքլիյի հա-
լը էտէմէզ օլուպ, գալըն, իչէ եարամագ
պիր սէյալ սըղտըրմաղա պաչար, պու
իսէ էքլիյիպ թէխամիւր էտէրէք ֆէնա
կազլար հուսուլէ կէթիլիր: Նէթիճէսի մի-

տէ էքչիմէսի, սանճըլար, կէսիրմէլէր, տօլ-
յուճուզ վէ իսթիֆրազ տըր: Վիճուտ
տախմի պիր ողապ իչինտէ օլուպ, պէսլէն-
մէքսէն մահրում օլուր: Իչկիյէ տէվամ
էտիպ տէ շու հալլէրէ տիւչար օլմայան
դա՛շ քիշի վար տըր, արթըզ օլ իշթիհա-
լար, քէյֆլէր եէրինէ էգիյէթ վէ աղըրլար
դաիմ օլուպ, էօմր պիր պարը կիրան օ-
լուր: Պիր միւտտէթ շու զահմէթ իլէ ճէ-
պինտէ սօտա գուլթուլարը թաշըյարազ
եաշայան դահրիմանլար, էնճամ ետ միտէ
եալալարնտան ետ միտէ գաւսէրինտէն,
եա տու արթըզ զըտա ողամազ պիր հալա
կէլէրէք մէզարա էնէրլէր: Օ սանճըլար,
օ ֆիղանլար լագը գատէհլէրինին մարի-
ֆէթլէրի տիրլէր: Էվլէլա լէզիզ, աւմա
սօնրա զէր օլան իսփիրթօնըն հանղըն-
լարը տըրլար:

Տահաւը վար, լագը՝ միտէտէն կէչիպ
գարա ճիյերին վէ էնճամ պէօրէքլէրին
իչինտէն սիւղիւլէրէք գանտա ճէվէլան էյ-
լէր, պէյնէ, առապէ մէքքէզլէրինէ վէ հէր
թարաֆա տաղըրլըր: Գարա ճիյերին միլիօն-
լաշճա ինճէ սիւղկէճլէրի արասընտան կէ-
չէր իքէն ճոռն թէլլէրիի սէրթլէշտիրիպ
դալընյաշարըր: Պուշար ճիյերին ապ հա-
յաթի վէ իշ կէօրէն գրամընը սըզըշարըրպ
մահվ էտէրլէր, գան տամարլարընը սըզըպ
քէօրլէտիրլէր, գան քէնտի եօլունա կիտէ-
մէզ օլուպ գարնըն իչինէ սըզմազա պաշ-
լար, գարըն շիշէր վէ իսթիսպա մէյսանա
կէլիր, նէթիճէսի կգիյէթլի վէ ուզուն պիր
էօլիւմ: Իսփիրթօ իսթիսպանըն վալիտէսի
տիր: Իսփիրթօտան քէօսէլէ կիպի փէքիշ-
միշ, պիւղիւլմիշ օլան գարա ճիյերլէրապ
տէյի տիրլէր:

Պէօպրէք տախի ալնի պախթարզըրզա
տիւչար օլուր: Պէօպրէլին խրամէթի գանըն
իչինտէ պուլունան մա զիրը մաստէլէրի սո
իլէ պէրապէր սիւղիւպ, ալըրըպ չըգարմազ
տըր: Փագաթ օլ նապիք պօրուլարըն իչին-
տէն ըագը կէչէ կէչէ փէքիշիպ գափան-

տըղընտան արթըզ սիւղմէզ օլուր, նէթի-
ճէսի էյ, այազ, եիւզ վէ պիւթիւն վիւ-
ճուտըն շիշիպ էնճամ զէհրլէնմէսի տիր:
Պէյն վէ հարամ իլիք՝ իսփիրթօ իչինէ պա-
թըրըլարապ վէ տէվամ էտէրէք սէրթլէ-
շիր, պէյնիքտէն չըգար, արթըզ տիւչիւ-
նէմէզ պիր հալա կէլիպ, էլլէր, այազլար,
ազալէթլէր տիթլէմէյէ պաշլար: Իշթէ
պիր առէմ խարապասը քի էնճամ նա-
պէտիտ օլուր:

Պէօլլէլէրին առէտի հէր քէսին զանն
էթտիյինտէն փէք զիյատէ տիր, շու ֆարգ
իլէ քի պազըլար ազ խարապա, պաղըլար
նիմ վէ պազըլարը իսէ թէմամ խարա-
պար տըրլար:

Փագաթ իչկինին ապ տէհլէթի վիւճու-
տա իրաւ էթտիյի պու մատտի զիյան-
լարաւ տէյիլ, իլա ազլի վէ ախլազի
խարապալիյէթի ճիր: Խնսանըն ինսան օլմա-
սը՝ հիսսիյաթընըն սէվգինէ կէօրէ ամիլ
օլմալպ՝ ֆիքրինէ թապի օլմասընտա տըր:
Ախէր սէօզ իլէ ինսան իրատէթ գուվլէ-
թինին զօնքօրոյ ալթընտա տըր: Բագընըն
իշի պու զապթ վէ իտարէ էտէն գուվլէ-
թի զաիֆլէտիպ մահվ էթմէք՝ անը կէմ-
սիզ աթ եախօտ տիւմէսիլ կէմի հալինէ
կէթիրմէք տիր: Պու իրատէթ գուվլէթի
նէ գատար էքսիլիր իսէ ինսան հայվանա
օ գատար եագըն կիտէր, սէօլլէմէյէճէյի-
նի սէօլլէր, եափմայաճաղընը եափար, կիթ-
մէյէճէյի եէրէ կիտէր, հիսս էթմէյէճէյի-
նի հիսս էտէր վէ օ հիսսիյաթ իլէ սիւ-
րիւքլէնիր: Խնսանլարըն իրթիքեապ էլլէ-
տիյի ըէզալէթ վէ ճինայէթլէրէ ազլ էր-
տիրէմէյիզ, պիզզաթ իճրա էտէնլէր պիլէ
հայրէթ էտէրլէր: Խնսան պունա նա՛սըլ
մուգթէտիր օլուր տէրիլ: Սըրըր պուրա-
տա տըր: Իսփիրթօ օ չախտտան ինսան
զըմընը գալտըրմըշ տըր, վէ օրատա հի-
ճապ, հիսապ, թէտալիր, պասիրէթ, իլէրիյի
եա կէրիյի կէօրմէք գալմամըշ տըր: Նէ-
թիճէսի մալիւմ տիր:

Մագսէտիմիզ՝ իշկինն տամաւսը հա-
րամ տըր, կիւնահ տըր, տէյու վազ էթ-
մէք աէյիլ, պունու ըուհանիլէրի-
միզէ թէրք էտէլիմ: Լաքին կիւնահ, ճի-
նայէթ, խապասէթ, ըզզալէթ աէնիլէն ա-
մէլլէրին էթէսինի եօգլա, իշ՝ իշկիյէ տա-
յանըր: Իսփիրթօսըզ ինսան պիր եա զի-
յատէ ճիւրմ էթմէյէ մուղթէտիր օլապի-
լիր, ամմա իշէն հէփսինէ մուզթէտիր տիր:
Պաշարը ի զէրլէրինսէ իքէն սէսի չըզմա-
յան, վազարարընը պօզմայանլար, իշտիք-
լէրինսէ սօզազտա հայգըրմաղա պաշար-
լար: Հէր քէսէ մէրհամէթ վէ մուհապպէլի
իլէ մուամէլէ էտէնլէր՝ պէյնլէրինէ իս-
փիրթօ կիրինճէ զալիմ՝ վէ ճանլէր քէսի-
լիլլէր: Էօմրիւնտէ քիմսէյէ սօզմանայան-
լար՝ էլլէրիտէքի պըչիղը գօմշուլարընա
հաթթա սէվկիլիլլէրինէ պիլէ սալարըմա-
ղա թէրէտտիւտ էթմէզլէր: Պէտ սէօզ իլէ
լիսանլարընը քիլլէթմէյէնլէր՝ աղըզլարըն-
տան չիրքեապ ազըարըլար: Տօթլուզ, զօմշուլուզ, թուզ - էքմէք հէփիսի պէր-
թարաֆ օլուր:

Պու կիւն Ատանայը վէ պիր չիզ շէհր-
լէրիմիզի թէհտիտ էտէն պու եանղըն տըր:
Գուրչուն վէ պալթալար միլլէթին աաէ-
տինի թէնզիլ էաէր: Գազ եաղը եանղըն-
լարը պիր գըամընը մուփազգաթէն ֆազիր
վէ փէրիշան էյլէր, ամմա պիր պիւթիւն
միլլէթի վէ անըն կէլէճէր սիլսիլէսինի մա-
տումիյէթէ հիւքմ էտէմէզ: Միլլէթի թէ-
րազգըստան, մէարըֆտան, թիճարէթտէն,
սէրվէթտէն վէ գուվլէթտէն տուր էտէն
վէ էպէտէն մահքիւմ էտէն իսփիրթօ վէ
անըն միւրիտլէրի օլան ախլազսըզըզ վէ
ճինայէթլէր տիր: Գէնտիլլէրինն վէ աիլէ
ու էֆրատլարընըն վիճուլլէրինի էպէտէն
եարալար, իլլէթ վէ չիւրիւքիւյէ հիւքմ
էտէնլէր, օ զէհրի՝ ըազը գատէհլէրի իլէ
աղըզլարընա կէթիւրտիլլէր: Կիօզլէրի քէօր
էտէն, քէմիլլէրի չիւրիւտէն, կիլլի իլլէթ-
լէր միգրօպլարընըն փիշտալը ըազը տըր:

Չարէսի նէ՝ տիր, աէրսի պիլմէք աէյիլ
չարէսինի պալմալը:

Պու պապատէ իւք վազիֆէ հիւքիւմէ-
թին տիր: մէյիւանէլլէրի վէ իշկի մահալ-
լէրինի միւլքին մէրթէպէ թահտիտ էյլէ-
մէյի, վէ հէր ըաթ կէլէն եէրսէ աշտր-
մամալը: Էվրօփատան օն պինլէրճէ վարը-
լարա կիրէն իսփիրթօնուն էօնիւնի ալմա-
լը: Պունլար պիր թարաֆտան մէմէքէթ-
տէն պէօյիւք փարալար չէքմէքտէ, աիկէր
թարաֆտան էհտիյէ շու մուզիրը վէ զէ-
հիրի իսփիրթօլարը եութտուրարազ վիւ-
ճուտլէրինի խարապ էթմէքտէ վէ նէթի-
ճէտի օլարազ միլլէթի տմումէն խէտէննի
էթտիրմէքտէ տիր: Չին՝ ափիօն թիճարէ-
թինէ նասըլ ըէֆի ալապ էյլէտի իսէ,
Օսմանլը տախի իսփիրթօյա գարչը պիւ-
թիւն պուվլէթի իլէ հարապ էթմէյի տիր:

Լաքին տահա մուհիմմ վազիֆէ ըուէ-
սաի ըուհանիլէ վէ մէմէքէթին պէօյիւք-
լէրի իւզէրինէ թէրէթթիւպ էյլէր: Պու
պապատէ Իսլամ Խրիսթիյան պիրի պիրի-
միզէ աիլիմիլ եօգ: Փազար կիւնիւ գա-
զինօլար նէ գատար տօրի իսէ, ճիւմա
կիւնիւ աէ օգատար տօրի տըր: Եազընտա
Այնթապ շէհրինսէ պուլունտում, շէհր տէ-
րունինտէ պիր թէք մէյիսանէ կէօրմէտիմ,
շէհրին գըլըսընտա պիր գաշ էտնա մահալլէր
վար իմիշ: Գիմսէյի գազինօտա օթուրուպ
իլմէքտէ կէօրմէտիմ: Պիթթապի սօզազ-
տա հայգըրանլար, սիւրիւ սիւրիւ ույլուն-
սուզ մահալլէրէ (եօգ տըր եա) կէտէնլէրէ
րասթ կէլմէտիմ, անճաֆ պօլ պօլ չիր-
քէթլէր վար, գլիւպ վէ շաւաւիլար վար,
իթթիհատ գլիւպը, Վարդանանց, Աղահա-
կան, Կէնճէր Շիրքէթի, Ուստաֆնասիրուց,
Կրքասիրուց, Աղօքասիրուց, Գաաընլար
չիրքէթի, Թիճարէթ չիրքէթի (Իսլամ, Խրիս-
թիյան գարըչը), իսմէրինի էպէր էտէ-
մէտիյիմ ճէմիյէթլէր վէ չիրքէթլէր վար,
(Ապաիւլ Համիտին գուրաղը չընլարըն) կէնճ-
լէր՝ Փազար կիւնիւ վէ կէճէլլէրի պուն-

լարսան պաշգա եերէ կիթմէյէ վագթ
պուլամայորլար :

Ատանա Կ. Խ. շերքէթի հիշ տէյիլ պիր
զրաաթխանէ աշմալը տըր: Եէնի, կէնճ վէ
չալըչկան Առաջնորդումը պիր չարէ տիւ-
շինիւպ պիր թէչէպպիւստէ պուլունմալը,
Ժողովար վէ միլէթին իլէրուտէ պուլու-
նանլարը քէնաթինէ մուվէնէթ էթմէյի տիւ-
լէր: Պուլ ասփէթ, Էրէրիփիզի գալուշու-
րուպ Ֆարգսըլ տուրաճագ պիր աֆէթ
տէյիլ, պու Եանդըն կէրիսէն Եէյր Էտէ-
ճէք պիր Եանդըն տէյիլ տիր: Էհայիի
նուլթգ վէ մայիւմաթ մահայլէրինէ ճէլպ
էթմէնին չարէսինի պուլմալը: Միւֆիտ քի-
թապ վէ դաղէթալարըն նէչրինէ խուսուսի
ղայլէթ Էտիլմէյի: Ղաղէթալ օկլազ ճըլա-
րընա դարչը տիլմանը հարպ թէչքիլ Էտիպ
իքիչէր այ իսթիլաթտան մէն էյլէմէյի,
Եախօտ անլէրէ կիւնտէ Եարըմչար օգգա
գատար իսթիլթօ իչիրմէյի: Ղաղէթալ-
ըրմըլ սէնէյիյի 2 մէճիտտէն 5—6 մէճի-
տիյէ գատար տըր: Հիշ տէյիլ 4—5 ար-
գատաշ պիրլէչտէլէր Եէնէվի վէրէճէքլէրի
կաղնիցա կիթմէք պէտէյի տիր: Ին-
սաֆ էթմէյի, վէ պիր դաղէթալը 8 մա-
հայլէ մուլաշորըմամալը վէ Եախօտ զաղէ-
թա ալանլար պաշգա կիւճիւ Եէթէնլէրէ
վէրմէմէյէ Եէմին էթմէյի, իլթէ օ գէման
սաղամ, Էտիպ, գէնկին վէ Եիւքսէք պիր
գալմ օլուրըլ, Եօգ իսէ թէտէննի վէ
խարապիյէթ !

Ս Օ Ն

—Վահշի գապիլէլէր արաւընտա պաղէն
Էօյլէ աաթթիլէրէ թէտաաիւֆ օլունուր քի,
անլէր միւթէմէտաին տիյարլարտա տա
թաթալըգ Էտիլսէ Էհայի մէմնուն օլուր:
մէսէլա, Աֆրիգատա մուլաշոր օլան պիր
սէյյահ պիր գապիլէյէ թէտաաիւֆ էթմիլ
քի, պունլար արաւընտա պիրի պիր նուլթգ
իրաւ Էտէճէք օլուրտա, նիզամլարըն կէօ-
րէ, օ պիր ոյալը իւզլէրինէ տուրուպ
սէօյլէմէյի վէ տիկէր ալալը Եէրէ մօգու-
նունճա նուլթգը պիթիլմէյի իմիլ:

Գ Օ Լ Է Ր Ա

1. Գօլէրա միգրօպրնըն Բէշմի. — Թա-
րիսի միլատըն 1883ինտէ Ալմանիալը մէշ-
հուր Տօքթօր Քոնս Գօլէրա միգրօպրնը
Էվիլէլա Հինտիթանտա Եանրա Մըրըրտա
քէչֆ էյլէտի: Տօգ. Քոնս Գօլէրա միգրօ-
պրնը Հինտիթանտա Կալիաթա շէհրինտէ
պուլաչըգ պիր հալուզըն սուլունը խօրաւէ-
պին թահթընտա մուլէնէ Էտէրէք քէչֆ
էթտի: Օ հալուզըն սուլունու իչէն Հինտ-
իլէրին քեաֆֆէտի գօլէրայա թուլթուլըլ
խտիլէր: Գօլէրա միգրօպր պիր սսորուկէս
չէրինտէ օլաուղունտան (bacille virgule)
թէմիյէ օլունմիլ տըր: Պիլճիւմլէ Էքի-
լէրտէ գօլէրա միգրօպր միւթէտիլ օլուր:
Պախուսուս համիզի լէյմուն (acide cit-
rique) Գօլէրա միգրօպրնը իթլաֆ Էտէր:
Միտէնին հալըլ էյլէտիյի Էքի անա հիշ
պիր թէէսիլտէ պուլունմալը:

2. Գօլէրա միգրօպրնըն ինթիգալը.
— Գօլէրա միգրօպր միւսապ պիր քիմ-
սէնին Եաթագ, Էլպիսէ իսթիֆրալը,
մէվաուը զախտէսի, վէ անլէրտէն թէլ-
վիս օլունան սինէրլէր վէ Էնվաի Էշեալար
վասըթասըլա պիր տիկէրինէ ինթիգալ
էյլէտիյի կիպի, Էն զիյոտէ հալա թօփ-
րագ վէ պախուսուս սու վասըթասըլա
տախի ինթիգալ Էտէր:

Գօլէրա միգրօպր հալա վասըթասըլա
տօղրուտան աալա ինթիգալ էթմէլ, իլլա
թօփրագտա պուլունան գօլէրա միգրօպր
թօլ թալալ վէ լիւզկիւալլէ, քէզա Էքլ
օլունան սէպղէվաթ վէ մէյվլէլէր վասը-
թասըլա ինսանա ինթիգալ Էտէր:

Գօլէրա միգրօպրնըն Էն գուվէթիլի
նագիլի սու տըր: Գօլէրանըն պիր չօգ
մահալլարա սիրայէթ վէ ինթիգալը օրա-
տա պուլունան նէհր, ըրմագ վէ փունար-
լարըն մէնպա վէ մէնչալարընըն թէյվիս
օլունմասընտան իլէրի կէլտիլի հէր քէսին
մայիւմի տիր: Գօլէրա միգրօպր սուտա
7—8 այ Եաշայապիլլը: Հաթթա պիր

չօգ թապիպէր դօլէրա միգրօպընըն եւ կեանէ նագիլի սու օլաուղունը խափա էաէրէր : Իշթէ Տօգ. Գօխ տախի անլէր. աէն տիր :

3, Գօլէրաւնըն նախմի : Այամէթ ի մարազ րահաթսըզըզ , քէսիքիք , գուվ վէթսիզիք վէ պուլանթը իլէ պէա էտէր : Տիլ պէյազ եա մէնէվլէվի պիր հալ քէսպ էտէր , հազմսիզիք , չէախա սու. սամագ , կէնկիրմէք , հընչգըրըզ , քէս- րէթ ի իսթիֆրազ վէ սիւրաթլա վուգու պուլան իսհալ կէօրիւնիւր : Մէվաուս ը զաի- տէ փիրինն սուլունա միշտպիհ վէ թաի- հասը քէրիհ օլուր : Լիսան գուրուր վէ պուրըշըր , պօլազ եանար , պաթն կէր- կինլէշիր , սէս գըսըրըր , գարընտա զու- րըթը պաշար , նապզտա ըրգզամ վէ սիւրաթ կէօրիւնիւր , գալպ վուրուշարը զաիֆլէշիր : Թէնէֆֆիւս կիւն վէ գուվ- վէթսիզ , սէսա քէսիք , նէֆէս պարիտ վէ միւթէաֆֆին օլուպ իֆրազը պէվլ հէ- ման մատում տըր : Էյէր մարիզին պիր տամարընտան գան չըգարըրըրա գանըն րէնկի սիյահ վէ միւթէաֆֆին օլուղու կէօրիւնիւր : Հէր ազատա պիրուտէթ , պազէն թէրլէմէք միւշահէտէ օլունուր ի- սէ տէ , թէր միւթէաֆֆին տիր :

4. Գօլէրաւնըն քէսալիսի : Պիր քիմսէ գօլէրայա թութուլու տէյու չիւպհէ օ- լունտը մը , էն էյի թարիգ՝ պիր մահիր տօգթօր ճէլպ էթսիրիպ խասթայը անըն հիմայէսինէ ինէպիմ էթմէք տիր : Փագաթ գօլէրայա թութուլու տէյու չիւպհէ օ- լունան քիմսէլէրէ տօգթօր եէթիշէնէ գա- տար աթիտէրի թէսապիրի թափսիյէ է- տէրիզ : Մարիզտէ գուսմագ իշթիյաճը կէօրիւմէյէ պաշարտա , ուղղուտունա կէօրէ պիրէր փարչա պուզ եա գար , վէ պուզ պուլունմատըրտա՝ պիր գաշ եուտում սօղուգ սու վէրմէլի տիր : Իսհալ կէօրիւն. տիր՝ մի , իշմէք իշիւն փիրինն սուլը , ըի- լամուր , եախա փափաթիա չայը վէր-

մէլի : Էկէր ազալէթլէրտէ աղրուար վար իսէ , խասթանըն կէրէք էլլէրինի , կէրէք ա- յազլարընը վէ պէլ քէմիլինի պիր գուրու ֆանէլա իլէ եա քէաֆուրու րագը , քէա- ֆուրու նիշտուր րուհու եախա ֆիվէրանթի պալտամ , էթէրի թէրէմէնթին միսիլու միւնէպպիհաթլա օվալամագ մէնֆաաթըր տըր : Փըզէրի իւզէրինէ՝ 20 տագիգէտէն զիյատէ գալմամագ իւզըրէ խարտալ լափասը գօյալը տըր : Պիր քիւկրամ խարտալ ու- նը իլավէ օլունմուշ սըճագ պիր պանեօ թէտարիք էտէրէք մարիզի պանեօյա գօյ- մալը : Այալլարընը սըճագ սու տէրունինէ վէ թապանյարընա սըճագ թուղլա գօյ- մալը վէ եա եաշ պէզէ սարըլըշ սէօնմէմիշ քիրէն վազ էթմէլի : Հէր եա- րըմ սասթտա եարըմ ֆինճան օղուլ օթը , չայ վէ եա գահվէ փիշիրիպ իշիրմէլի :

Գօլէրա իշիւն զայէթ պասիթ պիր վա- սըթա վար քի , պազը աթըպպա պունուլէ հիւսնի մուվաֆֆադիյէթէ նաիլ օլուղար տըր : Օ տա եալընըզ սօղուգ սու իսթի- մալընտան իպարէթ տիր : Պու վասըթայը խասթատա զիյատէ ուսուղուգ վէ գուս- մագ արգուս օլուղու վազթ գուլլան- մալը տըր : Պազը խասթալարըն սըգ սըգ օլարագ եալընըզ սէրին վէ սաֆ սու իշէ- րէք չիֆա պուլուղլարը կէօրիւմիւշ տիր : Թապիպին վիրուտընա տէկին իշպու թէ- տապիր ի պասըթէ ալէթթէվալի իճրա օ- լունուպ տահա միւէասիր տէվալարըն իս- թիմալը ճաիլ կէօրիւլիւպ կէօրիւմէյէճէյի թապիպին մուայէնէսի նէթիճէսինէ հէ- վալէ օլունմալը տըր :

Գօլէրայա միւսապ պիր չախտա էյէր իշթիպաս ը պէվլ (միզարդ ելութիւն) պու- լունմագսա ալէլ ումում գապիլի չիֆա տըր : Պիր մարիզտէ իշթիպասը պէվլ կէօ- րիւլիւլիւնտէ՝ թապիպի ճէլպէ աճէլէ էթմէլի տիր քի , պիր միսպարէ իլէ սիւ- աիկին չափուճագ պօշալթարն :

2. Գօլէրա գէմսւնընսա քէգալլիսաք :

Պէօյէ էմրազը սարիէ վուզուրնտա թէճ-
րիպէ կէօսթէրմիշ տիր քի, էն զիյաւէ
գօլէրայա տիւշար օլանլար թէտպիրտէ
գուսուր էտէնլէր տիր: Իշթէ աթիտէրի
թէգայիւտաթըն գըամը ազումընը 1849տա
Ֆրանսա թըպպ ագատէմէսի նէշրիյաթըն-
տան պիլ իգթիպաս տէրճ էտիյօրըզ:

1. Մէսթէն հազգընսա թէգայիւսաթ:
Միւմքին օլաւղու գատուր գափալը պիր
մահալտէ միտաէթի մէտիտէ եաթմագ-
տան սագընմալը տըր: Տաիմա օտանըն հա-
վասընը թէմիլլէմէլի տիր: Հավանըն ճէ-
րէյանընտա պուլունմագտան սագընմալը
տըր: Իգամէթ մահալլարընտա չամաչըր
գուրութմամալը տըր: Էվլէրտէ ֆէնա լաի-
հա, մուզիրրի սըհհէթ վէ ըութուպէթի
պուխար նէշր էտէն շէյլէր պուլունալը-
մամալը տըր: Ապտէսթիանէլէրի, սու եօլ-
լարընը հէր կիւն պօլ պօլ սու իլէ եըյ-
գալըպ, սէօնմէմիշ քիրէճ սէրփմէլի տիր:
Խանէնին հէր մահալը զայէթ թէմիլ թու-
թուլմալը տըր:

2. Էշպիսէյէր հազգընսա թէգայիւ-
սաթ. — Սօղուգ ալմագ գօլէրանըն ին-
թիգալընը թէսհիլ էթտիյինտէն պէօյէ
զէմանլարտա սըճագ թութան էլպիտէ
կիյմէլի տիր: Էն զիյատէ գարն վէ ա-
յազլարը սօղուգտան մուհաֆալա էթմէլի
տիր: Եուն չօրապ վէ եուն գաշագ պու-
խուսուստա էյի տիր:

3. Մէֆիւշաթ վէ մէշրուպաթ հազ-
գընսա եափրոյաճագ թէգայիւսաթ: Տաի-
մա սըհհէթին մուհաֆալասընը թէսհիլ
էտէն իթիտալ, գօլէրա զէմանընտա տա-
հա զիյատէ էլզէմ տիր: Իմտի չօգ թաամ
եէմէմէլի տիր: Խաֆիֆ սուրէթտէ վէ
սըգ սըգ թաամ էթմէլի տիր: Հազմը
կիւն օլան եէմէքլէրտէն իճթինապ էթ-
մէլի տիր: Պէօյէ զէմանլարտա ալէլ ու-
մում էթլէրտէն, խուսուսըլա չիյ վէ չօգ
եալըլ էթլէրտէն, թուղլու պալըգլարտան,
աղըր խամուր իշլէրինտէն, սուլու սէպ-

ղէվաթըն չօյ մըգտար էքլինտէն, սէրթ
միւսթիւրաթտան սագընմալը տըր: Գայ-
մագ(*) վէ գափուն աւլա եէմէմէլի տիր:
Մէյվէյի՝ թաամտան սօնրա օ տա աղ մըգ-
տարտա եէմէլի, խամ մէյվէ տալա եէ-
մէմէլի: Հէր շէյի՝ պախուսուս թաամը
թօզտան վէ սինէքլէրտէն մուհաֆալա էթ-
մէլի տիր: Պախուսուս թաամտան սօնրա
սօղուգ սու տա չիմմէմէլի տիր: Աղզը վէ
էլլէրի չօգ տէֆա պախուսուս թաամտան
էվվէլ վէ սօնրա գայնանմըլ սու իլէ եըյ-
գամալը տըր:

Էշեա, էտէվաթ, այնէ, չինի չանագ,
չագը, տարագ, գաչըգ, չաթալ վէ էմ-
սաինտէ գօլէրա միգրօպը չիւպհէ էտի-
լիրտէ անլէրի թէմիլլէմէլին էն զօլալ վէ
էմին պիր թարիգի էքմէք իչի եա ուֆա-
ղը իլէ ուֆալալըպ սիրմէք տիր:

Իշիլէճէք սու թէմիլ օլմալը: Պիր աղ
չապ թօղըլա քիր աիպինէ շէօքմիւշ
օլան՝ եախօսա իչինէ լէյմօն սըգըլմըլ
սուլարը իշմէք ֆաիտէլի իսէ տէ, էն է-
մին թարիգ սույու գայնասըլա իշմէք տիր:
Ֆագաթ գայնանմըլ սույա գօլէրա միգ-
րօպը տահա զիյատէ միշթագ օլտու-
ղունտան թէմիլ պիր գապուս վէ աղզը
գափալը օլմասընա տիգպաթ էթմէլի
տիր: Տէսթի, սու քիւվիլէրի վէ էմալի
թօփրագտան իմալ օլոնտան սու գապլարը
թօփրագ միտիլիւ գօլէրա միգրօպընը
պէսլէտիքլէրինտէն անլէրտէն սըզան սու
թէմիլ ատտ օլունամալ:

Սու եէրինէ սօղուգ եա սըճագ չալ
իշմէք տահա զիյատէ ֆաիտէլի տիր:
Պախուսուս թէրլի վագթաա սօղուգ մէշ-
րուպաթ իշիլմէմէլի տիր:

Մարիլ օլան շախտա իսէ չիտտէթի
փէրհիլ էթտիրիպ անճագ էթ սույու իլէ
իթթիֆա էթմէլի տիր: Պաչգա հէր հան-

(*) Գօլէրա միգրօպը գայմագտա 40 կիւն եա-
չայապիլիր:

կը պիր թաամ իշին մագթօրն ըիզասը ալընմալը տըր:

Իշթիդալաթ հազգրիսա թեգալլիսաթ. Պէտէն վէ զիհնին փէթ չօգ իշթիդալը թաամ վէ մէշուպաթըն իֆրաթընտան ազ վէխիմ աէյիլ տիր: Իմտի չօգ եօրուլմալը տըր: Ույգուսուզըգտան վէ կէճէ վազթը չալըշմատան սագընմալը տըր:

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ Դ. ՂԱԶԱՐԵԱՆ

ՐՈՒՀԱՆԻ ՀԱՅԱԹ

ՀԱՅԱԹ ՊԻՐ ԽԱԶԻՆԷ ՏԻՐ

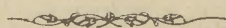
ՏՕԳ. ՏՈՒԱՅԹ ՀԻԼԻՍ

Դօնկօ վէ Ամազոն նէհրէրինին վառիւթըրին զիյարէթ էտէնլէր նազլ էտիյօրլար քի, օրալարտա թապիաթ քէնտի աթիյէլէրինին պօլ պօլ իհսան էթմիշ իսէ տէ, անլէրաէ սաքին օլան էհալի՝ պու աթիյէլէրի թօփլամանըն եծլունու պիլմէտիլէրինտէն աճ վէ փէրիշան տօլաշմազտա աըրլար: Ըրմագլար ճօշարագ ազըպ կիտէրլէր՝ ինսան սնլէրի գուլանամազ: Աղաճըր վէ ասմալար պէօյիւլիւպ մէյվէլէր վէրիլէր, լաքին առէմօ օ մէյվէլէրտէն իսթիֆաաէ էտէմէզ: Տաղլար ալթուն մտտէնի իլէ տօլու իքէն, առէմլէր օ մախգէնլէրի տիշարը չըգարամաղլար: Լաքին էօթէտէ ալիմլառէ՛լէր փաշավրայը՝ քեաղլտա, օթու՝ էլպիսէյէ, մէզպէլէյի՝ կիւզէլ ըաիհալարա թահվիլ էտիյօրլար: Մուվաֆֆագիյէթ իշին իւր շարթ՝ հայաթըն զիգըյմէթ պիր խաղինէ օլտուղունա էմին օլմագ տըր: Զօգ առէմլէր, հայաթը՝ չէօլին պէտէվիլէրի կիպի խթիմալ էտէրլէր, արատա՝ սահրատա պիր տատէթ չիլէյինէ ըասթ կէլինճէ անը գօփարըրլար, լաքին ազլար հայաթը պիր սէրվէթ մատէնի սայարագ անը գազըպ կիզի խաղինէյի չըգարմաղա չալըշըրլար: Էօմր հէր նէ գատար տա առի կէօրինսէ, պէօյիւք խայրլար իլէ տօլու տըր: Հէր սապահ ույան

տըղընտա, «Խօշ կէլտին, է՛յ կիւզէլ կիւն, պու կիւն էօմրիւմին էն էյի կիւնիւ օլաճագ տըր:» աէ:

Ձէմանըն պու պէրէթէթլէրինի էլտէ էթմէք իշին առէմ էվլէլճէ թէրթիպաթտա պուլունմալը: Աղաճըն քէօքիւնիւ եէյէն վէ էօղիւնիւ սօրան գուրալարա գայտսը պուլունմալ լէն, 30 սէնէ սօնրա օ ֆիտան գօճաման պիր պէտէն օլուշ: Պիր առէմ սէպալլէթինէ գայտսը պուլունուրա կէնճիլինի էլտէն վէրիլ: Աճալիպ տէյիլ մի տիր քի, կէնճլէր թէզ պէօյիւմէք, իսթիյարլար իսէ կէնճէլմէք իսթէրլէր: Իսթի թէճրիպէքեար իսթիյարլար կէնճիլինի գըյմէթինի անլամըլլար իսէ, կէնճլէր քէնտի հայաթլարընտաքի մահփուզ խաղինէյի պիլիպ թագտիր էթսէլէր էյի օլմագ մը: Լաքին պիր կէնճ մուվաֆֆագ օլմագ իշին հազիգ միմար կիպի էվլէլճէ թէրթիպաթտա պուլունմալը տըր: Էկէր մագսէտի թիւճճար օլմագ իսէ՝ թիճարէթի տահա զիյատէ չէրէֆիլ պիր մէշուլիյէթ եափմաղը տիւշինմէլի տիր: Էկէր պիր էտիպ օլաճագ իսէ՝ լէքէսիլ պիր իսմ գազանմալը տըր, էկէր ֆիւնունը զարիֆէյի թագըպ էտէճէք իսէ՝ վաթան մուհապպէթի իլէ ըէսմլէր չէքմէլի, վաթան աչըրնա թէրէննիւմ էթմէլի, վաթանըն սէլամէթի վէ Ալլահըն իսմի իլէ իրատը քէլամ էթմէլի տիր: Վէ հէփ պու ճիհէթլէրտէ պէօյիւք վլանլար գուրուպ անլէրի պիր օրտու կիպի թանղըմ էթմէլի տիր:

Անճագ պէօյիւյէն ֆիքրլէր հայաթըն խաղինէլէրինի պուլուպ չըգարապիլիլէր: Փիքը ճանըն կէօղիւ տիր: Թալիմ ու թէրպիյէ՝ կէօրինմէյէն, կիզի հապիգաթլարը իզհար էտէն տուրպին վէ խուրաէպին տիր: Ույգու էօրիւմին գարտալը, վէ ճէհալլէթ մէվլէթին պիրատէրի տիր:



Փ Ո Ւ Թ Լ Ա Ր Ը Մ Ը Զ

Վազթըլա պիր շէհրաւ Խէլաւ Թրաուսու թարափընտան փութլարա մախ-
սուս պիր սէրկի քիւչաս օրունաճաղը ի-
լան օրունասու : Հէր քէս Աֆրիգա , Հին-
տիւթան վէ Ատարարտան կէթիլիլմիշ պի-
թագըմ ֆարգըլ փութլար կէօրմէք մէ-
մուլիլէ սէրկի մահալընա գօշտուլար : Լա-
քին իշէրի կիրաիքէրինտէ էլլէրինտէ պի-
րէր մուգավա քեռաղլա թութան 8 կէնճ-
լէրտէն մատա պիր շէյ կէօրմէտի-
լէր : Պու մուգավալարտան պիրիսի իւ-
ղէրինտէ սիկարա վէ թիւթիւն սիկէ-
րի իւղէրինտէ շապա թիւլլէրի , գօր-
տէլարար , ճընճըգ պօնճուգ իշէրի պու-
լունմագաա իտի : Անլէրին հէր պիրի պու-
նէվաէն պիր թագըմ նէսնէլէր իլէ թէզ-
եին էտիլմիշ իտի : Գալապալըգ իշինտէ
պուլունան կէնճէրտէն պիրի իւղէրլէրին
տէ սիկարա վէ թիւթիւն պուլունան մու-
գավալը կէօսթէրիպ , « Պիր զէման պէ-
նիմ փութըմ իշթէ պունրար իտի » տէտի :
Պիր հանըմ օլ պիրինի կէօսթէրէրէք , « Պիր
վազթ պէնիմ տէ փութըմ շօլ թիւլլէր
վէ գօրտէլարար իտի » տէյու նիտա էթ-
տի : Պու եօլաա անլալըտը քի՝ օլ սէ-
րիլ մուգավարար իւղէրինտէ վազ օ-
լունմըլ օլան նէսնէլէրին հէր պիրի վազ-
թըլա պիր թագըմ քիմնէլէրին էն շօլ
էհէմիլիլթ վէրաիքէրի վէ փութ կիպի
իպատէթ էտիպ տէ սօնրա թէրք էթ-
տիլլէր : շէյլէր աիլլէր , էվիլթ աիւնեա
պու նէվաէն փութլար իլէ տօյու տըր :
Նէ գատար խանէլլէր վար տըր քի , պու
նէվաէն փութլար իլէ տօլու փութխանէլլէր
տիլլէր : Լաքին պու կիւն օ փութլար տէվ-
րիլէպիլիլ , անլէրին եէրինէ մանէվի հա-
յաթըմըլը իհեա վէ թէրֆի Լաէն տահա
ալա վէ մէրըլալ շէյլէր գօնուլապիլիլ :

ՄԷՍԷՐԵԿԹ ԾՈՒԳՐԱՆԻՑԷԿԹ ՏԷՑԻԼ ՏԻՐ

Յովնան փէյլամպէր՝ քէնտիսինի շէմին
եռալըճը փէրթէվլէրինտէն սիյանէթ էթ-
մէք իւլլէ պիր կէճէտէ զուհուր էտէն
դապապ աոմասընտան տօյալլ : շօլ մէսրուր
իտի , լաքին շաքիր տէյիլ իտի , գապապ
աոմասընտան տօյալը մէսէրլէթի սատէճէ
հիտի վէ նէֆսանի իտի , մուհապպէթտէն
նէշէթ էտէն պիր մէսէրլէթ տէյիլ իտի :
Պաիշիշի իհտան էտէն հազգընտա հիշ
տիւշիւնմէյիպ , սալթ պախշիշտէն տօյալը
քէյֆիլէնիյօր իտի : չիւնքի կէօրիյօրըլ քի
գապապ աոմասը գուրուտուղու կիպի էօ-
լիւմի արզուլալըպ թէշէքքիլէրտէ պու-
լունտու , հազիլի սիյրէթի մէյաանա չըգալը :

Յովնան փէյլամպէր պու խուսուսաա իս-
մէն Խրիսթիյանլարա շօլ պէնպէր , օ ճինս
Խրիսթիյանլար Ալահըն ինայէթ ու պէրէ-
քէթլէրինտէն տօյալը շաա ու մէսրուր օ-
լուպ սալա շիւքրանիլէթ էսէրինի կէօս-
թէրմէղլէր : Իլահի վէ էպէտի զաթ ֆիքր-
տէ էն մուհիմմ եէրի թութաճագ իքէն ,
տաիմա ճիւմանի վէ զէմանի պէրէքէթլէր
հազգընտա տիւշիւնիլլէր :

Բապպըմըլ Յիսուս՝ Պեարոսա փաք ի-
ման , ալա Խրիսթիյան , թէճրիպէ ի շախ-
սիյէ , տէրունի էմնիլէթ , խալիս վէ իւս-
թիւն թախսիսաթ , կէշմիշ էօմրիւն էյի
պիր թիգքեարը հազգընտա սիւալ էյլէ-
մէտի : սիւալ էթտիլի շէյ անճագ մուհապ-
պէթ իտի : Սէվէր պիր գալպ հազգընտա
իտի , « Պէնի սէվէրմիսին , » Գալպ՝ Ալահ վէ
ինտան արասընտաքի ալաղա վէ բապըթա-
նըն մէրքէզի աիլ :

Աթիսիլ քիբաղատար ճալօնիտաա Խրիս-
թիյանլըլըն նասըլ թէրազգիլ էթտիլինի
էյիճէ կէօսթէրիլ :

Օրատա 1864տէ 1 Փրօթէթան վար
իտի , 1885տէ 10,775 , 1897տէ 40,578 ,
1904տէ 50,954 , 1908տէ 60,450 :

ՄԻԻԹԵՆԵՎՎԻ

ՄԱԼԻԻՄԱԹ ՓԱՐԶԱԼԱՐԸ

ՏՕԳ. Ա Ս. ՆԱԳԳԱՇԵԱՆ

—Փրէնսէս Մարի Պօնափարթ Ֆրանսատա էն զէնկին գատըն իմիշ: Մօնթէ Գարլօ գումարխանէսինի փէտէրի թէէսիս էթմիշ, քէնտիսի 10 յիսան պիլիթ վէ իլմի հէյէթ-տէ փէք մահիր օլտուղու կիպի մէշնուր սէտասը տախի վար իմիշ:

—Հա՛վա կէմիսի իլէ Աթլանթիթի քի՞մ կէչէր իսէ ճնա 10,000 լիրա միւքեաֆաթ վէրիլէճէք իմիշ:

—Էտինպուրկտա պիր ճէնազէ ալայըն-տա կէրէք ճէնազէ վէ կէրէք թէքմիլ ին-սանլար օթօմօպիլ իլէ կիթմիլէր:

—Աթթրիատա Շահանի ֆամիլետտան պիրի հագգընտա հագարէթլէ «էօյլէյէնէ վէֆաթընտան 200 սէնէ սօնրայատէք ճէ-զա վէրիլիթ իմիշ:

—Ալմանիատա Յուլիտ գալէսինտէ 5 միլիօն ինկ. լիրաութ փարա մահֆուլ տրր. պու փարա՝ Ֆրանսատան ալընան թազմի-նաթտան իմիշ:

—Ալմանիատա իփէքտէն թագմա սաշ ետփրյօրլար քի թամմ սաշ կիպի օլույօր իմիշ:

—Պէրլինտէ գատըն փօլիպէր վար տըր, պունլար էվլէրէ վէ մէքթէպլէրէ կիրիպ թէհարրիյաթ ետփրյօրլար:

—Ալմանլար Համպուրկ վէ Ղարպի Աֆ-րիգա տրապընտա իչլէյէն պիր վափօր ետփմըլլար քի տալլատան սալլանմայօր. իւթ գըմընա էօյլէ պիր վազիյէթ վէր. միչլէր քի, ալթը սալլանըր իքէն հօգարըսը րահաթ գալըյօր:

—Պէրլինտէ Աֆրիգատան կէլմէ, պիր սիյահ ֆամիլետտան տօղմուշ պէյազ պիր գատըն վար իմիշ. վարիտէյնի, պիրաաէր վէ հէմիլիթիլի սիյահ իքէն քէնտիսի պէ-յազ տօղմուշ վէ քէնտի չօճուղու տախի սիմ սիյահ իմիշ:

—Այօվատա (Ամէրիգա) պիր էրքէք վէ գարը նիզա էտիպ պօշանմըլլար. նիզաըն սէպէպի տօղան օղուլլարընըն իսմի իմիշ: Զիրա փէտէր իսմինի Ուիլերմ գօյմազ իս-թէմիշ, վարիտէ՝ Զէսթըր թէսմիլէ էթմէք իսթէմիշ: Պու տէֆա օղլան 20 եաշընտա օլուպ, փէտէր վէ վարիտէսինի թէքրար պարըշտրըպ էվէրմիշ:

—Հինտիսթան թրէնլէրի կէչէն սէնէ 371 միլիօն եօճու նազլ էթմիլլէր. նազլ-լուն սաաթը 15 փարայա կէլիյօր:

—Յիլէմէնքտէ վէրկի թօփլամապ իչին կիւզէլ պիր ուսուլ վար իմիշ: Էկէր պիր քիմնէ վագթընտա վէրկի վէրմէլ իսէ հիւ-քիւմէթ օ էվէ իքի չիչպօղազ միւսաֆիր եօլլար իմիշ: (Պու ուսուլ պարատա սէօք-մէզ, չիւնքի չօգ էվտէ էքմէք պուլամայըպ գաշարլար):

—Ֆրանսա օրտուսու չիմտի սիլահ ալ-թընտա 581,491 քիչիտէն իպարէթ տիր: Իլք իշարէթլէ 800,000 նէֆէր տահա իլ-թիհազ էտիյօր քի, պունա իլք ինթիյաթ տէնիլիյօր: Բէտիֆլէր 1 միլիօն 400 պին իմիշ, վէ պունտան մատա 1 միլիօն 700 պին տահա սիլահ ալթընա ալապիլիյօրլար քի, ճէման 4 1/2 միլիօն առքէր էտիյօր:

—Ինկիլթէրլա պանգասը էօնիւնաէքի սօգագտան պիր կիւնտէ 22,480 արապա կէչիյօր իմիշ:

—Նիւ Եօրքտա Մր. Ճէյմս իսմինտէ պիրի՝ Փարիզտէ պիր գըզ իլէ կէօրիւշմիւշ վէ վափօր իլէ ալտէթ էտէր իքէն օգիա-նոստան թէլսիլ թէլէկրաֆ իլէ էվլէնմէք թէլիֆ էյլէմիշ, գըզ տախի գապուլ ճէ-վապը վէրմիշ վէ մուսիսէրէն թէէհհիւլ էյլէմիլլէր:

—Պունտան պիր գաշսէնէ ագտէմ Զին-տէ վուդու պուլան Պիքսըր իղթիշաշը նէ-թիճէտինտէ Զին հիւքիւմէթինին Մ. Ամէ-րիգայա թէէտիլէ էտէճէյի 15 միլիօն տօ-լարը (3 միլիօն ինկ. Լիր.) Մ. Ամէրիգա Զին միլլէթինէ իստէ էյլէտի: Զին հիւ-

քիւմէթի պու նէճիպանէ մուամէլէտէն միւթէէսաիր օլորտոգ տէրհայ Ամէրիգայա 500տէն զիյասէ Չինի թալէպէ կէօնտէրտի, վէ մէպլաղը մէզքիւրիւն ֆաիզի իլէ հէր սէնէ Ամէրիգայա 500 թալէպէ կէօնտէրէճէ լինի վատ էյլէտիւ Չին թարաֆրիտան Մ. Ամէրիգայա կէօնտէրիլէն պու թալէպէնին իյ թիտար վէ տիրէթլէրի սէնա իլէ զիքր էտիլմէրտէ տիր :

— Բու սիսնըն էհայիսի 160,000,000 օ. լուպ, պունըրըն 120,000,000ի օլու մապ եալմապ պիլմէզ, 25,000,000ը էճնէպի թէպաաաը օլուպ, պապի պալան 15,000,000տան անճապ 5,000,000ը հանի պիւթիւն էհայինին եիլաէ իւչիլ զազլթա օլույապիլիր: Բու սիատա 600 էէվմի զապէթա պուլունուպ պունըրըն տալօնէլէրինին եէքիւն սալըսը 2,000,000 տըր :

ՔԻԼԻՍԷԼԵՐՏԵՆ

ՔԻԼԻՍԷԼԵՐ ՎԷ ԻՇՃԻԼԷՐ

ԳԱՅՍԷՐԻ ՍԹԷՅՇԸՆԸՆՏԱ. — Գայսերի՝ Վեր. Բերովքէ Եագուպեան, Թալաւ՝ Վեր. Միւպար Մնչիրեան, Տեհեֆ Մահեմ՝ Վեր. Յակոբ Տէր Ղազարեան, Սուսկուրլու՝ Վեր. Յարութիւն Խաչատուրեան, Ինճիրլի՝ Վեր. Գրիգոր Եարտըմեան, Չագմազ՝ Վեր. Թորոս Սահակեան, Նիկիսէ՝ Վեր. Բարսեղ Տօնիկեան, Ագսեռայ՝ պօշ, Չինճիսերէ՝ Վեր. Սթէֆանոս Սիրինիաիս, Ազիզիլի՝ Լեւոն էֆ. Տէր Ղազարեան (մուալլիմ), Պարհան՝ պօշ, Չօնագըր՝ Սուսկիւրնուս էֆ. Ղարիպեան (մուալլիմ), Մեհմեդէ՝ Սահակ էֆ. Տօնապետեան (մուալլիմ), Իւրեհմ՝ Մանուկ էֆ. Թօղ զօնմապեան (մուալլիմ), Նեպչիհիլի՝ պօշ, Կեւեհեֆ՝ Նապարէթ էֆ. Հաճէթեան, Սաաքը՝ Աւազ էֆ. Գայսէրեան (վաիզ վէ մուալլիմ), Իւրկիւպ՝ պօշ, Էյրեհմէ՝ Մեսիա էֆ. Հաճի Դաւիթեան (մուալլիմ), Մուսնուսուս՝ Գալուստ էֆ. Գօճաեան (մուալլիմ), Բուսիլիլին՝ Կարապետ էֆ. Պոյաճեան (վաիզ վէ մուալլիմ), Շեհր Գըլըա՝ պօշ, Եօզկաս՝ Տիգրան էֆ. Սէվկիլէրեան (մուալլիմ), Սարը Հաւզա՝ պօշ, Թեքզիլի՝ պօշ :



ՎԵՐ. ԵԱԳՈՒՊ ՔԷԹՈՆ

ՊԵՅԼՈՒՆՏՈՒՏԱ. ԻՆՃԻԼԻ ԻՇ

Պայպ-Հատու վէ Կէտիկ փաշա Ինճիրի ճէմաաթլարը 1911ին սէնէ պաշը տուա մէճիսլէրի միւնասիպէթիլէ 840 զըշ. Թօփլայըպ զարալի Աֆրիգատա Պէյլունտուլա թէպլիրի պէշարէթ իչիւն հօլամըշար խաի: Պու հազընդարտա օրատան ալընան պիր մէքթուպտան աթիսէքի ֆըգրայը իգթիպաա էտէրիլ: «Կէօնտէրաիլինիլ իսնէյի՝ ինչա էթմէքաէ օլաուղուղ մէքթէպ պինասընա թախսիս էյլէտիլ: Ճէմաաթ 40 տօլար գատար ճէմ էյլէտիլ, պիլ տէ սնըն իքի միսլինի թօփլայըպ պիթիրմէյի վաա էյլէտիլ: Պուրատա հիւքիւմէթ հօլարը իւլան էտիպ մէմէքթիլն թէրապգընա խրամէթ էտիյօր իտէ տէ, մէմէքթիլն զարապ մէտէնիլէթիլին կիրմէսի իլէ օ մէտէնիլէթիլն պազը պէլալէրի տէ պէրապէր կիրմէքաէ տիր: Վէ լաքին էհալի հալաշ հալաշ Խրիսթիյանըղըն գըյմէթ վէ գուզվէթիլն կէօրմէքաէ տիրէր:» Պալատաքի թաալիր Պէյլունտուաքի Ինճիրի քիլիսէնին չօպանը Վեր. Եագուպ Քէթօնըն բէսմի տիր:

ՆԵՐՍԷՍ ԵՊԻՍ. ԴԱՆԻԷԼԵԱՆԱ

Միւհթէրէմ Եպիսկոպոսն ալ ու նուսիւնմի-
զին տիկէր պիր զըսմընտա նէչր էտիլէն ճէվապ-
նամէսինտէ սէրտ էյլէտիյի նիչէ ֆիքրլէրի թա-
տըզ էտէրիզ: Կէրէք էճնէպի վէ կէրէք Կէրիլ
մէքթէպլէրինտէ թալիմ օլունան էրմէնի սիւպ-
հան վէ թալէպէ էրմէնի լիսանընը, էրմէնի
քիթապէթինի, էրմէնի թարիսինի վէ էրմէնի
աւանդաթիւնլարընը կիւղէլճէ թահսիլ էթմէլի
տիրլէր: Պու խուսուստա նիչէ մէքթէպլէրիմիզ,
խուսուսա փոթէնթան մէքթէպլէրիմիզ իզահա
միւհթէմ պիր հայտա տըրլար: Լաքին միւհ-
թէրէմ Եպիսկոպոս՝ էրմէնիլիք իչիւն էրմէնի
քիլիսէսինտէ գալմալը տալի շարթ աէյու գո-
յօր իսէ, պու խուսուստա քէնտի իլէ օ էֆ-
քեարընտա իթթիֆազ էտէմէլիզ: Հայ-Բու-
ղոքական վէ Հայ-Գաթօլլիքլէրի պիր թարաֆա
գօյալըմ, պու ճէմաաթլարտան տըչարտա նէ
գատար էրմէնիլէր խուսուսա էրմէնի կէնճլէր
վար տըր քի, անլէր էրմէնի քիլիսէսինէ, հաթ-
թա Խրիսթիյանըլա պիլէ ինանմայօրլար՝ Էինէ
տէ հագիգի էրմէնի տիրլէր: Պիղճէ Տ. Ներսէս
Եպիսկոպոսն էրմէնիլիք իչիւն էրմէնի քի-
լիսէսինտէ պուլունմաղը շարթ թամըմագըլը
տօլլու օլմամը տըր: — Պիր տէ միսիոնէլլէ-
րին քէնտի մէքթէպլէրինտէ էրմէնի թալէպէյէ
էրմէնիճէ լիսանըն թէարիսինէ ըալի օլմատըզ-
լարընտ տալի իֆատէնին ագալլի պիր զըսմընըն
սու ի թէֆէհիւմ նէթիճէսի օլտուղունը գանն
էտիյօրըզ: Ագալլի Մարաշ էյթամիսանէսինտէ
հագիգաթը ի շալըն պունտան ֆտըզը օլտուղու-
նը պիր գաշ հաֆթա էվվէլ Բահնիւմաա նէչր
օլունան պիր մէքթուպ պէյան էյլէտի: — Պի-
ղէ կէօրլէնիւր քի, Ատանտա իրաա ը քէլամ
էտէն Ամէրիգալը էֆէնտինին մագսէտի տէ
տօլլու անլալըմամը օլտա կէրէք տիր: Միւմաի-
լէյ էրմէնիլէրին չէքտիլի էլէմ իչիւն մէսէր-
լէթ կէօթէրմէմիշ, անճագ էրմէնիլէրին Բրիս-
տա վէ տին ուլլունա էօլմէյէ ըալի օլմագ
գատար սկզբուն սահիպի օլտուղլարընտան տօ-
լալը պէյան ը մէսէրլէթ էլմիշ օլմալը տըր:
Իմտի միւհթէրէմ Եպիսկոպոսն մէքթուպընտան
թէչվիզ օլունարագ մէքթէպլէրիմիզտէ վէ խա-
նէլէրիմիզտէ ազգալին թալիմէ չիսիյէտէք վէ-
րիլէնտէն զիյատէ էհէմիլլէթ վէրլէլմ:

Յ. Գ. Գ.

ՍՕՆ ԽԱՊԵՐԼԵՐ

Խ Ա Ր Ի Ճ Ի

Մըս: Սօլլում մէսէլէսի. — Մըս իլէ Թարապ-
լու ը Ղարպըն շարգի հուսուսունա տալիսիկի-
թէլլա իլէ Օոմանը հիւքիւմէթի արաաընտա պիր
մէսէլէ վար իտի: ԻՅ 60 սէնէ էվվէլ Պապ ը
Ալի իլէ Մըս հիւքիւմէթի իքի խարիթա թէր-
թիպ էտիպ, պիր Մըստա վէ տիկէրի Իս-
թանպօլտա իքֆօ օլունմը իտի: Մըսընքի պիր
Խանկընտա թէլէֆ օլմուշ տըր: Օ վագթան
պէրու Մըս հիւքիւմէթի հուսուսար Սօլլում-
տան թանըր, Պապ ը Ալի իսէ անտէն 200 միլ
չօրգտա օլան Բաա էլ Գանայիտէն իլիպար
էտէր: 904տէ Ինկիլիզ հիւքիւմէթի Սօլլումն
հուսուստ պաշը օլտուղընը Թիւրքիայա վէ իթա-
լիա պիլտիրմիշ իմիշ: Իթալիա մուհարէպէսի
պաշլատըլտա էվվէլ իթալիա սպօգալը Բաա
էլ Գանայիտէն թուլմիշ իսէ տէ, Ինկիլթլարա-
նըն իսրալը իւզէրինէ Սօլլում քէօրֆէլլին հու-
սուստ պաշը թանըմը տըր: Պու կիւնլէրաէ
Մըս հիւքիւմէթի Սօլլումա ասքէր կէօնալէրիպ
օրալը իշալ էլլէմիշ տիր, Թիւրքիա օրատաքի
ասքէրլէրի կէրի չալըրաճագ տըր: — Մըսըն
հէլէթ ի իճրալիէսի Խանի Լօրտ Գիլհէրին թէէ-
սիրլլէ Մըստա Խրիսթիյան Խըպտիլէրէ, վէ
Միւսլիման Մըսրիլէրէ մախսուս գօնկրէլէր
լալվ էտիլմիշ օլուպ, Խըպթիլէր գօնկրէլինէ
սիս մէպաղլար ճէմաաթ ը մէքթիւրէնին միւհթա-
սէսաթը խայրիյէսինէ թախսիս էտիլմիշ տիր:

Իրան մէսէլէսի. — Կէչէն հաֆթա գար-
ֆընտա Բուսիա իլէ Իրան արաաընտաքի իլ-
թիլաֆ պիր հիւան ի էնճամա վաալը օլմուշ տըր:
Մէճիս Բուսիայա մուխպէֆէթ էլմէք թարա-
ֆընտա իտի իսէ տէ, գապինէ Բուսիայը մէմ-
նուն էթմէք նիլէթինտէ օլտուղունտան, մէճ-
լիստէ 5 ազալը պիր հէլէթ ինթիլապ էտիլիպ,
պու մէսէլէսին թէսվիլէսի իչիւն օ հէլէթէ
սէլահիլէթ ի քեամիլէ վէրմէլլիլ թէք-
լիֆ վէ անը մէճիսէ գապուլ էթտիրմիշ իտի:
Դեկ. 22տէ Թէպրիլտէ վէ Բէլթտէ Իրան
ֆէտալիլէրի Բուս ասաքրի իւզէրինէ աթէշ էթ-
միլլէր, վէ Տէյլի Թէկէրաֆըն խապէրինէ կէօ-
րէ, պու հիւճիւմ էտէլլէր արաաընտա Թիւր-
քիալը էրմէնիլէր տալի վար իմիշ: Էթթէտէ
Թէհրանտա իսէ հիւքիւմէթ Բուսիանըն իւլթիւ-
մաթօլընտաքի շարթլարը գապուլ էտիպ, Մը.
Շուսթըրա Խօլ վէրմիշ տիր: Մը. Շուսթըր

Ամերիգայա կենտրոնի պիր թէլէգրաֆաւ 2,000 թիւրքմէնէրին Շահը մախլուըն թէլէգրաֆիլէ, վէ Րուսիաստան մուալէնէթ պուրմագ իւմիտի իլէ թէհրան իւղէրինէ երկրումէքտէ պուրմանտուգլարընը գիքր էյլէմիշ տիր

Զին անիւլը. — Շանկիայտէ սուլ՝ իշխն միւղաքէրէ էթմէք իւզրէ իճթիմա էտէն գոնկ-րէս պիր միւստուէթ իշխն թաթիլ էտիւմիշ, վէ միւթարէքէ պիր հաթթա տահա եանի 'Իեկ. 31էտէք թէմաիտ էտիւմիշ տիր: Միւղաքէրէնին թաթիլինէ միւնասիպէթ շու օրմուշ սըր քի, տըրլարըն վէքիլի Տօգ. Վու-թինկ-մէնկ տաը-լարըն ճիւմհուրիյէթտէն պաշգա հիշ պիր ու-սուլը իտարէ իլէ գանի օրմայաճաղընը, պու ճիւմիլէ իլէ տէ Մանչու հիւքմուտը իտանէտանը աղաքնա տա միւսաստէլի պուրմանաճաղարը-նը պէյան էթմիշ տիր: Պունըն իւղէրինէ հիւքիւ-մէթին մուրախտաը քէնտիտի շախտէն ճիւմ-հուրիյէթէ մէյյալ իսէ տէ, քէնտի պաշնա պու իուսուստա պիր գաթի գարալ վէրէմէ-յէճէյնի, պինաէն ալէյհ Փէքինտէն սիւալ էտէ-ճէյնի պիտիրմիշտիր: Տիկէր թարաֆտան Եուան Շիգայ մէյյուլթ գրալիյէթ մէյլէյնի թէրք էթմէյէճէյնի իսապէր վէրմիշ տիր: Էճնէպի տէվլէթլէր պու պիգարտը հալին տէվամ էթ-մէպինէ լագի օլամայաճաղարընը միւթթէֆիգ պիր նօթա իլէ Շանկիայտաքի կէրէք հիւքիւ-մէթ մուրախտալարընա, կէրէք տըրլարըն ըլիպէրինէ վալրի լէսմի պիր հօլտա պիլտիր. միշէր տիր: Պու ինպարաթ միւստաիլէյէ տօղ-րու իլք տաըմ սալըլարագ Զինիլէր արասընտա էճնէպիլէր ալէյնիտէ էփէյի տաւվէթ ուլյան. տըրմըշ տըր: Տիւվլէլի մուաղգամա վէքիլէրի-նին սուլըն թէէմինի իշխն Փէքինէ տէյիլ տէ՝ Շանկիայտէքի գոնֆէրանտա միւրաճաւթ էթ-մէլէրի, Փէքինտէ, իուսուստա Եուան Շիգայըն իւղէրինտէ սու ի թէէսիր հապլ էյլէմիշ տիր:

ԱԶԳԱՅԻՆ

Դեկտ. 26 թարիխիլէ Էջմիածինտէն Իսթան-պօլ զագէթալարընա քէչիտէ օլունան իլէլէգրա-ֆա նապարէն՝ Սալի կիւնիւ Էվվէլճէ ինթիխապ էտիլէն աէօրթ էսամիտէն սօն վէ գաթի ինթի-խապ իճրա էտիլմիշ տիր: Պու իսթիխապա 88 մուրախտա իշթիրաք էյլէտիլի հալտէ, Կաթու-ղիկոս վէքիլի Գէրգ Արքեպա. Սուրէնտան 58 ըէյ վէ Եղիշէ Արքեպա. Դուրեան 57 ըէյ գա-գանմըշ տըր: Օրմանտան Սրապան թարաֆտարանը պուրման 32 մուրախտալար՝ պիր չօգ ճէհա-

լէրինէ լագմէն մուվաֆֆագ օլամաաղլարըն-տան մէյյուս օլմուշար տըր: — Դեկտ. 22 ձիւ-մա կիւնիւ Ազգ. Ժողով իճթիմա էտիլ, Փաթ-րիգ ի ճէտիտ իսուսուսիլէ տաւվէթ էտիլմիշ օլու-ղու հալտէ, ըէիս Ապարեան էֆ. թարաֆընտան թէպրիք հօլլու պիր նուլգ գրաւթ էտիլտի: Պատէմա Փաթրիգ Տեղապահը Մանկունի Սրա-պան Փաթրիգ ի ճէտիտէ խիթապէն «Սիլ թէճ-րիպէտիտէ պիր վարդապէս վէ պասիլէթլի պիր Առաջնորդսընը: Ազգ. Ժողովա կիւվէնէրէք ֆաիտէլի օլաճաղընըգա էմինիմ: Պէնիմ վաղլ-ֆէմ պիթաի. միլլէթին հալըն աէֆիլ պուլ-տուլ՝ վէ չիտի պէլքի տահա աէֆիլ օլարագ սիլլէ թէսլիմ էտիլօրում, մուվաֆֆագիլէթ թէ-մէննի էտէրիմ,» աէմիշ տիր: Պունա ճէվապէն Փաթրիգ հալլէթլէրի տըրը թէչէքքիւրաէն սօնրա հուլուրտա լէսմի էէմին վէ աշտընը իճ-րա էյլէմիշ տիր: Փաթրիգ ի ճէտիտ՝ իրատէ ի Շահանէ մուճիպինճէ, Դեկտ. 26 Սալի կիւնիւ լէսմէն հուլուրը Շահանէյէ գապուլ պուլու-րուրում տըր: Միւշարիլէյի կէթիւրմէք իւզրէ տարայըն թէչիլֆաթճըլարընտան Յուաւ պէյ իլէ իքի սարայ արապաը կէճաւէրիլմիշ ի-տի: Փաթրիգ հալլէթլէրի զաթը հալլէթ ի Փատըլաշիյէ թէվճիհէն գըտա պիր ինթապ գրաւթ էյլէմիշ, Զաթը Շահանէ տախի շու սուրէթլէ ճէվապ վէրմիշ տիր, «Մէմուրիլէթինիլի թէպրիք վէ մուվաֆֆագիլէթինիլի թէմէննի էտէրիմ, մէմէքէթիմիլին սաւաթէթի՝ ճիւմէնին հիֆագ ու չիգագը թէրք էտէրէք վէֆագ վէ հիւան ի ամիլիշ տաիլէսինտէ հաշամաըյա միւմ քին տիր: Հէֆիմիլ գարֆը մէսաի էտէրաէք, ճիւմէմիլլէ աիտ օլան վաթանը մուհաֆագա վէ իմար էտէրիլ: Էրմէնի գալմընըն հիւքիւմէթ ի Օսմանիլէյէ օլան սաւաղաթը թարիլիլէ միւսպէթ տիր: Ծէնապը Հազգ պու գալմըն լիլիտէթ ի մանէվիլէսինտէ սիլի մուվաֆֆագ պիլիսայըն էյլէ-սին:» Փաթրիգ հալլէթլէրի մութանթան ալալըլա Պապը Ալիյէ վապը օլուուղունտա Սաւաղաթ Սաիտ փաշա թարաֆընտան գապուլ օլունուպ, Օսմանը հիւքիւմէթի նամընա վէ չախտէն վա-ղիֆէսինի թէպրիք էտէրէք, Փաթրիգիլք վա-ղիֆէսինի մուվաֆֆագիլէթլէ իֆա էտէճէյնէ, վէ միլլէթ արասընտաքի իթիլաթը թէէմին վէ թագվիլէ էտէճէյնէ էմին օլուուղունու պէյան էթմիշ տիր: Պու սըրաւա Հարալիյէ նազըրը Մահմուտ Շէվքէթ փաշա իլէրի կիրիպ թէպ-րիքիաթտա պուրմանմըշ տըր: Փաթրիգ հաղ-րէթլէրի պուրատան միւֆարագաթլէ Տախիլիլ

նազըրը ձելայ պէյի գիյարէթ էյլէմիշ տիր: ձէլայ պէյ թէպրիքեաթտան սոնրա՝ պու պիյարէթին պիր թէսասիրֆտէն նաչի էնէմմիյէթ ի մախսուսիյէյի հաիզ պուլունտուղունու, էրմէնիյէրլէ մէսքիւն վիլայաթըն իպահը իչիւն էն՝ ճիւմէն ի մախսուսըն հազըրլատըլը, վէ հէյէթ ի վիւքէլայա թագտիմ էտիլմիշ օլան վարօլլամըն միւսվէտտէսինի թամմ օ վագթտա թասհիհ էյլէմէքտէ օլտուղունու, վէ վիլայաթը մէգքիւրէտէ իւմն ու ասայլիյն նիհայէթ թէգարրիւր էտէճէյինէ իւմիտվար պուլունտուղունու, պիր էրմէնի գարըսընըն հալընդ պաչընա վէ քիմսէ ասչընըն թէյինէ տօգանմագարզ, Պիթլիգտէն էրպրումա կիտէպլիտիյնտէ անճագ արզուլընըն եէրինէ կէլէճէյինի պէյան էյլէմիշ տիրէր: — Խարիճիյէ նազըրը Ավսթրիա սէֆիրիյէ միւլագաթտա օլտուղունտան անընլէ կէօ. րիւչիւլէմէմիշ տիր: Ատիյէ նազըրըյէ միւլագաթթ վէ Սուլթան Մահմուտ թիւրպէսինի գիյարէթ էթտիքտէն սոնրա ալայ՝ Գուսգափու քիլիսայինա ավսթէթ էյլէմիշ, վէ օրատա շարախան թէրէն. նիւմիւ, չանլար չալընմար իլէ պէօյիւք իզտիհամ թարաֆընտան իսթիգալ էտիլմիշ տիր: Բիլիսէտէ Փաթրիզ հազրէթլէրի Սուլթանըն քէլամարընը թէքրալլատըլտան վէ սէլամարընը թէպլիլ էյլէտիքտէն սոնրա Ջաթը Շահանէնին շէֆիզ պիր գալպի օլուպ, ճիւմէմիզլին փէտէրի օլտուղունու, էրմէնի միլէթինին պազէն չօզ տէրաի օլտուղունտա հուզըրը Շահանէլէրինէ միւրաճաթ էտէճէյինի պէյան էյլէտի: Սուլթան Փաթրիզ հազրէթլէրինէ պիրինճի մէ ճիւրիյէ նիշանըն ինսան պուլունտուղար տըր: — էրմէնի մէպուլար էրմէնիլէրլէ մէսքիւն վիլայաթտա իպահաթ իճրատը իչիւն հէյէթ ի վիւքէլայա պիր թագրիր թագտիմ էյլէմիշ իտիրէր: Հարպիյէ նազըրը Մահմուտ Շէվքէթ փաշա թիյասէթինտէ Տաիլիյէ, Ապիյէ, Օրման վէ Մէասին նազըրլարընտան միւրէքքէպ պիր հէյէթ ի մախսուսէ մէգքիւր թագրիր թահթը միւթալալայա ալարազ աթիտէքի գարալարը վէրմիշ տիր: 1. էրմէնիլէրլէ մէսքիւն վիլայէթլէրտէ ժանտարմանըն ատէտի իքի գաթլանաճագ, վէ պուլար արատընտա քիւլիյէթլէ էրմէնի պուլունաճագ: 2. — Ատանա միւլթաճիյնէ թախսիւ էտիլէն 10 պին լիւրա Փաթրիզխանէյէ թէտիյէ էտիլէճէք, պու մէպլաղըն տճէլէ թէէտիյէսի իչիւն Մալիյէ նազըրընա հազըրաճագ: 3. — էրմէնի մէպուլար էրմէնի վալիլէրին թալինինի թալէպ էթմիշլէրտի. պու թէքլիֆ

րէտտ էտիլմիշ տիր, լաքին պու պապաէ սոն հիւքմիւ հէյէթ ի վիւքէլա վէրէճէք տիր: Անճագ քի մէգքիւր վիլայէթլէրին մէմուրիլէթլէրինաէ էփէյի մըգատարտա էրմէնիլէր իսթիլտամ օլունաճագլար: 4. — Միւնազաա մատտէսի օլան արազի մէսէյէսի խուսուսի պիր հէյէթ թարաֆընտան թէտգիզ վէ միւթալաա էտիլէճէք, վէ հիւքիւմէթ մէգքիւր հէյէթին թասավվուրունու ալտըգաթան սոնրա գարար վէրէճէք տիր: 5. — Օրման պէքճիլէրինէ, չօպանլարա վէ օլատա չալընլարա սիւահ թաչըմաղա միւսաաաա օլունաճագ տըր: 6. — Վազիֆէլէրինտէ վէ իճրա ի ատալէթտէ գալտսըզ պուլունան, ատիլէ, միլէրիյէ, ասքէրիյէ մէմուրլարը Տաիլիյէ նալըրը թարաֆընտան իճրա ի թահգիզաթ էտիլտիքտէն սոնրա չէտիւնէն թէքտիր էտիլէճէք. հախսա ազ օլունաճագլար տըր: 7. — Մէգքիւր վիլայէթլէրին էրմէնի ասքէրլէրի վազիֆէլէրինի օ հէվալիտէ իճրա էտէճէք, վէ անճագ միւսթէսնա ահվստա օրտուտան տալէթ օլունտուղունտա տըչարը կէտնտէրիլէճէք տիրլէր: 8. — Ջէթէ վէ չազիլէրի տէրտէսթ վէ միւնազաթ իչիւն էրմէնի մէպուլարընըն քեաֆիք ի մէթալիպի գապուլ էտիլմիշ տիր: 9. — Վիլայաթը մէգքիւրէտէ հըֆզ վէ թէէմին ի ասայիլ իչիւն մըգատարը քեաֆի տաքէրի գուվէթ պուլունտուրուլաճագ տըր: 10. — Սէրսէրի Բիւրտ աչաիրինի պիր մահալտա թէմէքքիւն էթաիրմէք իչիւն լազըմ կէլէն վէտաթ իսթիմալ օլունաճագ տըր: Պու գարարարը հէյէթ ի վիւքէլայա թագտիմ էտիլպ թասաղզ օլունանլար իճրա վէ թաթաղզ էտիլէճէք տիրլէր:

Փ Ր Օ . Ճ Է Մ Ա Ա Յ Ը

Թարսուս գօլէճի րէիսի Տօգ, Բրիսթի տօգթօրլարըն թալսիյէսի իլէ պիր միւստէթ իչիւն Մըսըն Սուտան ճիւնէթինէ կիթմիշ տիր: — Պէյրուլթ միսիօնէրլէրի Պէյրուլթաքի իլմի իւլահի մէքթէպիտէ պիր թագըմ թէնտիգաթ իճրա էթմէք իւզրէ տիրլէր, շէօյլէ քի մէքթէպին լիսանը Արապճա օլուպ անտէ 4 Ամէրիգալը վէ պիր գաշ եէրլի մուալլիմլէր պուլունաճագ տըր: Պու միւլէսսէսէ իչիւն պիր եէնի պինա ինչա էտիլպ՝ մէքթէպ 1912տէ աչլաճագ տըր: — Սամսունտան Վեր. Ա. Ս. Տարաքճեհան աթի իւզ գիքր սուրէթաէ հազըյօր: «Անապ Թոգաուլըն Եղիսարէթ Մէհտէրեհան նամ տուլ պիր գատըն՝ էօլիւմիւնտէ 5 Օսմ. լիւրաթ Սամսունըն, վէ 5 լիւրա տաիի Թօգաուրըն Ինճիլի քիլիսէսինէ վա-

սխեթ էթմիշ տիր: Քեանշքի չօգտար պիղտէ վուզուը նատիր ամմու ուսուը ր մէմուուն օյան պու ատէթի գապուը էտիպ հայաթլարընտա րուհանի վերկիլեր իլէ զիքը էթսիքլերի կիպի, մարազը մէվլետ տախի պոյ հէտիլէ վէ վասի- յէ/լիլէր իլէ քէնտի քիլիսէլերինի զիքը էթսէ ի- տիլէր, զիրա քիլիսալարընդ պէօյէսի թէպէր րիւաթա միւհթաճ տըրլար»: — Էեր. Գ. Ապ- լահաթեան Պրուսա թարաֆլարընտա պիր իքի հաֆթա տահա կէչիրիպ, տիկէր պիր գաչ քի- լիսէլերի տախի զիլարէթ էտէճէք տիր: — Մէր. պինտէն Նաղարէթ էֆ. Բէճէպեան շէհրի մէզ- քիւրտէքի Փրօթէպեան սաքէրլէրէ պիր Բան- նիւնա, քէզալիք Թրօյտան Յ. Ապահեան էֆ. Ետիլէ կէճնաէրիլէն 8 սպօնէլէր իսգօնթօ պէ- տէլի իլէ միւհթաճ պիր քէօյէ պիր Բահնիւնա իհտա էլլէմիլէր տիր:

Տ Ա Խ Ի Լ Ի

Մեհրիսի Մեպուսան: 27իննի իճթիւստա՝ Սախա փաշանըն մէշրութիլէթէ ալէյնտար օլտու- ղունու կէօսթէրմէք մագսէտիլէ Պասրի պէյին մէճիսէ թագաթի էթմիշ օլտուղու թագրիլէ տաիր Սախա փաշա իզահաթ վէրիպ քէնտինի թէպրիլէ վէ Բեամիլ փաշայը իթհամ էթմէք իւզրէ պազը թարիլի վագըալար տէրմիլան է- տէրէք քէնտինին Ապտիւլ Համիտէ կէճնաէրիլի թէզքիլէրի վէ մէշրութիլէթտէն սօնրա Քեամիլ փաշանըն Սատրազամ օլտուղու զէմանտա Ապ- տիւլ Համիտէ թագաթի էթմիշ իտիլի թէզքիլէրի գրաթ էթմիշ տիր: Սախա փաշանըն մէզքիւր թէզքիլէսինտէ աթիտէքի սէօզլէր պուլունու- յօր: «Պէնիմ ֆիքրիմէ տէվլէթին թագաթիլնէ թէչպալուս էտիլմէք թէչիքէսի պուլունուղու պիր զէմանտա վէ էրմէնիլէրին իտարէ ի հալի- յէլէրինտէն չիքեայէթ էթսիքլերի վէ Եունան տէվլէթինին՝ Բում թէպատ ի Շահանէյի իզֆալ էթմէք իսթէտիլի վէ Պուլզարլարտա հէյէճան հիւքմ էթտիլի, Շամ վէ Արնավուլուղուս էճ- նէպի էնթրիգալարընըն տէվլամ էթտիլի պիր սը- րատա, փայթաթտա տախի պիր հէյէթ ի Մէ- պուսան թէչքիլի մէնաֆիլի տէվլէթէ խըտմէթ էտէճէլինի ֆիքր ի գաթիւնէմ սլամազ»: Քեա- միլ փաշանըն պալատէ զիքը էտիլէն թէզքիլէ- սինտէ տէ շու սէօզլէր պուլունույօր: «Ուսուը մէշրութէ, Եանի Գանուըն Էսաթի վէ պինտէն ալէյն մէճիլի Մէպուսանըն պուլունու մէվզի ի իճրայա վազընա չիմտիքի հալտէ մէմէքէ- թին հալ ու իսթիտտաթ միւսախա օլմալըպ,

անճազ պէլքի 100 սէնէ սօնրա օ իսթիտտա հոսըր օլապիլէճէք վէ պինտէն ալէյն չիմտիքի հալտէ իճրայա մաստէթէն նագապիլ վէ ֆաի- տէսիզ օլաճազ սըր»: Անտէն սօնրա Մահմուտ Շէվքէթ փաշա սէօյլէմէյէ պաշայըս, քէնտինին ժուրնալարըն նէշրինէ մուխալիֆ օլտուղունու, զիրա անլէր նէշր էտիլլի իսէ, մէմէքէթտէ էմ- նիլէթ էտիլլի տտէմ գալմայաճազընը զիքը էթ- տիքտէն սօնրա, «Պէօյլէ պիրի պիրինիզ իլէ տիւշէճէք Եէրաէ իթիլաֆ էթմէլիսինիզ, վա- թանըն մէնաֆիլի պունու թալէպ էտէր: Սիւզ, Խրիսթիյան վաթանտաշար, էկէր պու մէմէ- քէթին պաշընա պիր ֆէլաքէթ կէլլի իսէ, էմին օլունուզ քի, էճնէպի պիր տէվլէթին թահթը իտարէսինտէ սիզին միլլիլէթինիզի տախի զալիպ էտէճէքսինիզ: Սիւզ տէ Իսլամ վաթանտաշա- րմ, կէօզլէրինիզի աչընըզ, Շարգուս վէ Ղարպ- տա պիրէր Իսլամ տէվլէթի էճնէպի պօլուն- տուրուղու աթընա տիւշմիւշ տիր: Միւսթազիլ տէվլէթ անճազ Թիւրքիա գալմիշ սըր, վէ պու- տէվլէթին մուհաֆազ ի իսթիլլար իչիւն չօզ, վէ հէմ տէ փէք չօզ աւքէրէ ինթիյաճըմըզ վար սըր», տէլիպ ալգրիյանմըզ սըր: — 28իննի իճ- քիւստա՝ ասարը աթիլա մէքթուլմաթընա (կիւզ- լի) տաիր իսպարաթտա պուլունանլարա իքրա- միլէ վէրիլմէտի հագընտա պիր լաիհա ի գա- նունիլէ օզունուպ Մէարիֆ էնճիւմէնինէ հէ- վալէ օլունմուշ սըր: Տօնանա իչիւն վէրկիլէրէ պիր մըզտար զամմ էտիլմէսինէ տաիր թէզքիլէ օզունուպ ըտտա օլունմուշ սըր: Պատէհու ախլ ը աւքէր գանունու միւզաքէրէսինէ տէվլամ օ- լունմուշ սըր: — 29իննի իճթիւստա՝ Մէարիֆ ի ումուսիլէ գանունու լաիհաթ, մէհաթիլի շէ- րիլէ վէ հիւքքեամը շէր գանունը լայիհաթ, վէ էմվալ ի զալրի մէնգուլէ գանունունըն թէս- րի ի միւզաքէրէսինէ տաիր սէտարէթին թէզ- քէրէլէրի օգունարազ էնճիւմէնի մախսուպու- րնա կէճնաէրիլմիշ տիր: Պունտան սօնրա մէտ- րէսէյէ միւտալիմ օյանլարըն թալէպէ ի Իսլամ- տան տտա օլունապիլմէլէրի իչիւն լազըմ կէլէն էվաաֆ ու շէրաթիլ հագընտա ուզուն միւզա- քէրէլէր ճէրէյան էտիլ պիր նէթիճէյէ տէսթ- րէն օլմայարազ էնճիւմէնէ հէվալէ օլուն- մուշ սըր: 29իննի իճթիւստա՝ րուզնամէ ի միւ- զաքէրէյէ վատ էտիլմիշ օյան Գանունըն Էսաթի- նին Յօննի մաստէսինին թատիլի մէսէլէ- սինին գապուլ օլունաուղու սըրատա էքսէ- լիլէթ պուլունմատըրը, իքի ֆըրգալար արա- սընտա հուսուլինէ չալըշլան իթիլաֆ միւզաքէ-

րաթերնը պիր նէթիճէյէ իգթիրան էթմէմիշ օլ-տուղու զիքր օլունարապ մէսէյէ ի մէզքիւրէ-նին միւզաքէրէսինին թէէնիւրի թալէպ օլուն-մուշ, վէ խալլի միւնապաշէտէն սօնրա՝ հէ-յէթ ի վիւքէլանըն իշպու միւզաքէրէտէ հա-զըր պուլունապ մազսէտիյէ մէճիսէ կէլմիշ օլմալարնա րազմէն միւզաքէրէ ձիւմա էրթէ-սինէ թալիք օլունմը տըր: Մէճիս ի Մէպու-սանըն իքի ֆըրգալարը արասընտա պիր իթիլաֆ հասըլ էթմէք մազսէտիյէ Միւսթաֆիյէր թա-րաֆընտան սարֆ էտիլէն ճէհալէր հալա պիր նէթիճէյէ իգթիրան էթմէմիշ տիր: Ագաւ ի-թիլաֆըն հուսուլի իշիւն իթիլաֆ վէ Հիւրրիյէթ ֆըրգաւը, 1. Յնիւնի մատտէնին թատիլինէ տաիր մէյտանտա պուլունան թէքիլֆին կէրի ալընմասընը, 2. Պիւճիւմիէ մահքիւմիյն ի սիյա-սիյէ իշիւն աֆվը ումուսի իլանընը, 3. Սախ-փաշա գապիւնէսինին սուգուլթունու շարթ գօյ-մըլ տըր: Իթիլհատ վէ Թէրապը ֆըրգաւը սօն շարթը գապուլտան իմթինա էթմիշ տիր: Իթիլաֆ մէսէյէսի հէր կիւն եէնի պիր շէքլ ալ-մըլ տըր: Պիր տէֆա հէման օլմուշ պիթմիշ սայըլտըլը հալտէ էրթէսի կիւն միւզաքէրաթըն ազիւմ գալտըլը, վէ եէնի միւշքիլաթ հասըլ օլտուղու իշիտիլմիշ տիր: — Ձէքի պէյին գաթիլ-լէրինին տօգուղունճու մուհաքէմէսի Չարչէն-պիհ կիւնիւ իճրա օլունմըլ տըր: Միւստաֆի շախսի վէքիլի նէճաթի պէյ՝ Միւսթաֆ պէյ իլէ Շէրէֆֆէտաին պէյին տախի ֆիլիլի գաթիլտա իշիլորաքլարը պուլունտուղունու խտաֆա էթ-միշ տիր: Հէյէթ ի հիւքքիւմ իլէ միւստաֆի ումուսի արասընտա պու խուսուստա ինթիլաֆ զուհուր էթմիշ օլմալլէ կէլէճէք մուհաքէմէտէ նէճաթի պէյին թահրիլի միւտէֆասաընը իս-թիւմայա գարար վէրիլմիշ տիր: Սէրէգաւն ճէլպ էտիլմիշ օլան էյխատտան չօգլարը Ահմէտին՝ Սէ-րէգաւ պիր ֆէտաի նամըլլէ մարուֆ իտիյինի, մէրգուլուն մէրքէպ խըրսըզը վէ շուրայա պու-րայա աթէշ պրազան պիրի իտիյինի իֆաստէ էթմիշ տիրլէր: — Պուկկար էկզարքը իշթիլ վազըարընտան տօլայը Պապը Ալիյէ շէտիա լի-սանտա եազըլմըլ օլան պիր թազըրիլ թագուլմ էթմիշ տիր: Պազը մէվսուգ խապէրլէրէ նա-նազարէն Մաքէտօնիատաքի Պուկկար ինթիլալ գօմիթէսի Մաքէտօնիանըն իսթիգլալըն հէր չի պատապատ էլաւ էթմէքիլիէ գարար վէրմիշ վէ իճրաթ իշիւն մուշայէն թէրթիլլէր կափմըլ տըր: Իշթիլ վազըարը պու մուգարրէրաթըն պիր նէթիճէսի իմիշ: Մէզքիւր գօմիթէ Ար-

նափուտ ինթիլալ գօմիթէսի իլէ պիր անպաշտ կէլմիշ տիր: Շու հալտէ օ թարաֆարտա իս-լահաթ էտիլմէյէ պաշլանմազ վէ մուհարէպէ ի հազըրէ եազըն վազթտա ինթիլալ պուլմազ իսէ իլք պահարտա Մաքէտօնիատա րահաթսըզըզ-լար չըգաճալը փէք ինթիլալ կէօրիւնիւյօր: — Այնթալ իլէ Պիրէճիք արասընտա վազը Նիլիպ գարիյէսինտէ գօլէրա գուհուր էթմիլլի խապէր վէրիլմիշ օլարապ, օրայա Այնթապտան խուսու-սի մէմուրլար իգամ էտիլմիշ տիր:

Մուհարեպէ. — Այնգարատան 10 միլ ճէ-նուպտա վազը պիր Թօպրատա Իթալիալարը իլէ Թիւրքլէրին վէ Արապլարըն արասընտա պիր միւսատէմէ վուգու պուլմըլ տիր: Իթալիալը-լար՝ Այնգարատան ճէնուպա իքի միւֆրէղէ կէօնաէրմիլլէր, պուշար իսէ եօլու զայիպ է-տէրէք Արապլարըն օրտուսունա թէսատիւֆ էթմիլլէր տիր: Արապլար 3,000 գատար օլուպ՝ սիւսիւ նիգամի աքէրլէր իտի: Իթալիալարըն լափօթթունա կէօրէ՝ նիհայէթ Արապլար կէրի չէքիլմէյէ մէճպուր օլմուշար տըր, վէ իթա-լիալարըն զայաթը 6 մազթուլ օլուպ 78 նէ-ֆէր վէ 2 գապիթ տէ մէճրուհ տըրլար: Նի-հայէթ իթալիանլար Այնգարայա ալլաթէ էյլէ-միլլէր տիր: Թօփրուգ թարաֆընտա 15,000 Արապ վէ Թիւրքլէրին ճէմ օլուպ հազըրլան-տըլը տա եազըլլէր: Քէզալիք Դեկտ. 16տա Սիա ի Սախ եազընընտա Սուարայա իթալիա տօնանմասընտան չըգան աքէրլէր իւզէրինէ Արապլար թարաֆընտան պիր հիւճիւմ վուգու պուլմուշ իսէ տէ, տէնիզաէն վէ գարատան աթէշ էտիլմէսի իւզէրինէ Արապլար կէրի չէքիլ-միլլէր տիր: Սուարա թունուզ հուսուտունա եազըն պուլունտուղունտան, Թունուպտան ալիւ-մէնին կիրմէսինի մէն էթմէք իշիւն օրայա աք-քէր չըգարըլմըլ իտի: Իթալիալարըն Մօխատա պիր ճամի իւզէրինէ թօփ աթըպ օրատա նամազ գըլան 15 քիւմէլէրի թէլէֆ վէ մէճրուհ էթ-տիլլէրինէ տաիր նէշը օլունան խապէրի իթալիա հիւքիւմէթի րէամէն թէքիլպ էյլէմիշ տիր: — Սօֆիատան խապէր վէրիլտիլինէ կէօրէ՝ Դեկտ. 11—12տէ Այմանիատան պիր թրէնը մախտուպէ պիր թագըմ մուհիւմաթը հարպիյէ Սըրպ—թիւրք հուսուտունա կէօնտէրիլմիշ վէ օրատան Սէլանիք վէ իսթանպօլա նազլ էտիլմիշ տիր:

Միւսիւր ի մեսուլ վէ սահիպ ի իմրիյազ
Յ. Գ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

Օ. ԱՐՁՈՒՄԱՆ ՄԱԹՊԱՍՈՐ
Տէրիստատէն, Չագմագճըլար, Յակոբեան իսան

«ԱԶԱՏ ՍԷՐ» 654. Ազատական վե Գապինե 920. Ազատական վե Զեյթուն վաղի 554. Ազատական վե Պէշիք Նիքեան 84. Ազգային ժողով 625. Ազգ. ժողովըն Սոն Իսթիմար 45. 69. Ազգ. Հիւանդանոց 576. Ազգ. Մէճլիստէ Իթիլաֆ 117. Ազգապետարան Գոմիսիօնու 305. Ազգապետարան Մէճլիսի 429. Ազգապետարան Մէսէլէսի 208. Աթէշտէն Լիւան 566. Աթըն Գէնտի Սահիպինէ Տուսար 766. Արիէ Հայաթըն Նաֆլ Փաքսազլայապիլիքի 213. Արիէ Էմրուհտէ Զէվալ 1004. Այէմտէ Ահմէն Նէ տիր 833. Այէն, Վեր Հ. Մ. 109. Այէնին (Մր.) Ճէնազէ Այայը 115. Ալահըն Արմանար վե Պուլմար 683. Ալահըն Զայաթը 659. Ալահըն Բահաթը 1117. Ալմանիա իյէ Իսկիլթէրրա 161. Ալմանիա իյէ Ֆրանսա 754. Ալմանիայա 797. Ալմանիանըն իսթիլաֆալը 70. Ալմանիա Ֆրանսա իթիլաֆը 1135. Ալմանիանըն Հազըրլըզլարը 282. Ալմանիանըն Մէսլէյի 161. Ալմանիատա Էն Միւզթէտիր Ղազէթաճը 556. Ալմանիա վե Մարօք 699. Ալմանիա վե Ֆրանսա իթիլաֆը 970. Ալմանիալը Նաֆլ Էյրէնտիմ 33. Ալսաս-Լօրէն 187. Ալֆա վե Օմէզա 149. Ախլազի Ինճուլար 540. Ահմէտ Բիզա Պէյէ Աչըզ Մէքթուլ 1257. Ահվալը Հազըրէ 2. Աղատիր Մէսէլէսի 676. Աղատիր Իսթէլէսի 743. Աճէպա Էօզը Նէրէտէ 311. 337. Աճէպա Տայազատ Միւթթէֆլիզ մի տիրլէր 582. Ամէլէսին Հէր Կիւնքի Ազիտէսի 715. Ամէրիզա Ղազէթալարը 542. Ամէրիզա Մէքթէպլէրինտէ Թալէպէ 944. Ամէրիզա Մէֆիլլէրի 483. Ամէրիզա Տար իւլ ֆիւնտնարընտա Տիլանէթ 185. Ամէրիզայա Բիմէր Կէլմէմէլի 732. Ամէրիզան Պօրտ վե Թիւրքիատա Ինճիլի Իշ 967. Այան վե Մէպուսան. 575. Այա Սօֆիա 144. Անատօլու Ահվալի վե «Թապմինաթ» 577. Անճազ Պիր Ասըմ 612. Աչըլամազլար Օտուն քէսէրլէր 1112. Ապա իւլ Համիտ իյէ Միւլազաթըմ 1167. Ասրըմըզըն Պէօլիք Պիր Ատէմի 1191. Ատէմին Բահաթը 1170. Արազի Մէսէլէսի 94. Աչըզ Մէքթուլ 335. 370. Ապ Ճանի Բիմ տիր 1239. Ավսթրիատա Փրօթէսթանլըզ 946. Ատանա Ահվալի 537. Ատանա-

լըլարա 1232. Ատանայա Եօճուլուզում 288. Ատանատա Էլվէտա Ճէմիլէթի 360. Ատանա Կ. Խ. Շիրքէթինին Գանունը Էստաիսի 832, 879. Ատանա Վիլայէթինտէ Ինճիլ Իշի 367, 515. Ատանա Հատիսէսինտէն Նէ Էյրէնտիք 417. Ատափազարը Հայուհեայ Վարժարան 640. Ատէմէ Ինթիլաճըմըզ 713. Ատի Մէքթէպլէրաթ Մէզհէպի Թալիմ 976. Ատի Շէյլէր 518. «Արեւելք» վե Խրիսթիանլըզ 431. «Արեւելք» վե Յիսուս 232. «Արեւելք»ին իլք Խաթաթը 275. «Արեւելք» վե Բիթապ Մուգաուտէս 301. 325, 352. «Արեւելք» վե Բրիտոս, 383, 407. Արզը Ֆիլիսթին, 281. Արիզէ ի Թազաի, 488. Արնավուտուզ 411. Արնավուտուզ Մէսէլէսի 602. Արնավուտար Նէ Իսթէյօր 650. Արնավուտար, Թուրքլէր վե Բուլար 950. Աւետիս Էֆ. Ահարոնեան 933. Աֆրիզատա Խրիսթիանլըզ վե Իսլամիլէթ 532. Աֆիօն Գարահիսարը Բիլիսէսի 219:

ԲիթթԱՆԻՍ Իթթիհատընըն Մէնէվի Մէճլիսի 670. Բարեկարգիւ Նէհուսի Բիլիսաթը 219. Գ.Ա.Թ.Օ.Լ.Ի.Բ. Բիլիսէսինտէ Եօթիւլար 730. Գաշիքէ Հայ Աւետ. Բիլիսէ 687. Գահրէմանլըզ վե Բզամ 712. Գայսէրիլէտէն 1012. Գապինէ վե ֆըրզալար 479. Գապլէթ Թարիս Հայվանաթ 236. Գարանթինա 827. Գըզ Գալըմազ վե Մէչրութիլէթ 895. Գըլամ Էթմիշ Օլան Բրիտոս 396. Գուսուր Բիմտէ իսի 534. Գըուզեանըն (Պատ.) Սիֆէրլէրի վե Մագսէտի 876. Գրալ Ճօրճ Տէլհիտէ 1259. Գօլէրա 937, 1288. Գօրիա Բիլիսէլէրի 308. Գօսօվա Մուհարէպէսի 614:

ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆԼԱՐԸՆ Պիր Գարարը 138. Դաշնակցութիւն վե Գապինէ 185:

ԵԱՇԱՍԸՆ Մէչրութիլէթ 693. Եէմէն Մէսէլէսի 117. Եէնի Էմր վե Էսքի Մէսէլէս 501, 527, 549, 573. Եէնի Բզամ վե Էրմէնիլէր 308. Եէնի պիր Երլարը 307. Եէր իւզէրինտէ Սէլամէթ 58. Երիմինճի Ասրին իլթիսատի մէսէլէլէրի 286. Եիւքսէք Եէրլէրտէն տիւլիշ 125. Եկիզիցական Իթթիհատ 557. Եուկանատա Խրիսթիանլըզ 53. Եունանլար արաւընտա լիսան

տալար 385. Եռվաճրգ Բիլիսէսի 1124. Երեւան 1247. Եօրուղուղուճուղ 586. Եօղաւտա Միլի Անվալ 170. Եօղուն Օրուգաա Եէնի Բիլիսէ պինտար 1095:

ԶԵՄԱՆ նալիք տիր 1233. Զէվալ պուլմաղ պիր գուվէթ 611. Զէքի պէյին Գաթըր 699. Զինճիսէրէ 1270:

ԷԹՊԷՁՏԷ Ինճիլի իշ 592. Էյպէզտէ չօպան Էյթմամսանէլէրիմիզ 328. Էն թախսիսի 1174. Էյի Նիսիսէ իթիմաա Էյլէ 810. Էն Էյի Մուգապէլէ 364. Էնճամ չարէսինի պուլտուճ 856. 904. Էլմամճին Կաթոյիկուսու (միւթէվէֆֆա) 25. Էլմամճին Կաթոյիկուսու 137. Էսարէթ մի, չէճաթ մի 1133. Էսէր ի իսթիպուսա վէ մահուսու մէջրութիւնթ 762. Էվվէթ պու ալը Սօսիպիզմ 906. Էվվէյա պիրտէրին 245. Էվրօֆա Անվալը 481. Էվրօֆա իթթիհաալարը վէ պիզ 255. Էրմէնի Գաթօյիքէր 922. Էրմէնի Գաթօյիք ճէմաթը վէ Ս. Թէրզեան 458. Էրմէնի Մհալուսար 1107. Էրմէնի Մէսէլէսինի Պալը ճիհէթլէրի 414. Էրմէնի Միւթէֆէնիկէր 674. Էրմէնի Բիլիսէսինտէ Իպահաթ 259, 392, 314. Էրմէնի Բիլիսէսինտէ Կաթոյիկուսու 1087. Էրմէնի Բիլիսէսի վէ Մէմուրիին ի Րուհանիէսի 804. Էրմէնիսթան Միւլէթիլթը 1257. Էրնէսի շէքէլին Տինի Էֆթեարը 210. Էրքէք լէր վէ Տին 1025. Էօլիմամիսթիլէ Նիճիւն Ինանրըրմ 393. Էօրմէնէլիք 388. Էօմրիւն Պէօյիք Էմր ի Վազըլարը 171. Էֆէնսիմիզին Իքլինճի Կէլիշի 947, 972. 1001. Էֆէնսիմիզին Սիւքիլթլէրի 1061, 1091:

ԹԱԹԻԼ Ի Էլզալ 850. Թալաա Գըղար Մէքթէպի 840. Թալէպէ վէ Ասքէրիք 29. Թալէպէ վէ Տին 231. Թարապուսա իթալիանլար 1281. Թարապուսա Ղարպ 923. Թարիլ ի Օսմանիտէն Պիր Նէպզէ 1189, 1212, 1241. Թարուս Գօյէճիստէն 591. «Թապիլի Էֆթեար» վէ Պրուսա Մէքթէպի 186. Թէնգիտէ ճէվալ 1187. Թէնպէլիլին Իգթիսաա Մազարաթը 588. Թէշէքթիւր վէ Իսթար 930. Թէպապէթ վէ իթիպաաթը Պաթըլէ 76, 101. Թէպրիքնամէ 26. Թէսիլիմիէթ 1008. Թէրապիտէ Թարթըլը 706. Թէվպէ վէ Անըն Շարթլարը 294. Թէքիալիս ի Շէրեան 657. Թէքար Միւրէճաաթ 1151. Թիւթիւն Րէժիսի 555. Թիւրքիա Սիյասիյաթը վէ Էճնէպի Մաթպուաթ 921. Թիւրքիա վէ Էճնէպի Մաթպուաթը 824. Թիւրքիաա Գրօմ Մաաէնի 1150. Թիւրքիաա Թէրազգիյաթ 701. Թիւրքիաա Մաաէնիլիք վէ

Մէաաին Նիզամնամէսի 141. Թիւրքիաա ֆաիզ 481. Թիւրքէ Լիսան 974. Թիւրք մի, Օսմանլը մը 211. Թիւրք Սիյասիյաթընտա Միւնազալաթ 1208. Թօհաֆիլէ 1173.

ԻԱՆԷ Ալան Բիլիսալարըմը 585. Իգնար Օլունան Յիսուս 446. Իգմիրտէ Ինճիլի իշ 532, 562. Իթալիա Նիճիւն Թարապուսա Ղարպը Իսթէյօր 970. Իթալիալըար վէ Արապար 1162. Իթալիա վէ Իթթիհաա Միւսէլլէ 1054. Իթալիա վէ Մր. Իսթրուս 1081. Իթթիհաա Անաար 459. Իթթիհաա վէ Թէրազգի Ֆըրգաալը 45, 433. Իթթիհաա ի իսթիսթէթ 1027. Իթթիհաա վէ Թէրազգի Ֆըրգաարնտա Պիւրան 410. Իլան Կարպ 965. Իլմի Իլանիյաթ Մէքթէպի 72, 79. Իլմի Իլանի Մէքթէպի Տալէթ 291. Իլմար 489. Իմթիհան Զիլէթլէրի 666. Իմթիլիլ Գօնֆէրան 556. Ինկիլիզէ Բիթալը Մուգաաա 283. Ինկիլթէրա վէ Ալմաննանըն Թիճարէթի 61. Ինկիլթ. Գրալիլար Մէյրի 716. Ինկիլթնըն Ալմանիա իլէ Ալազաալը 329. Ինկիլթնըն Եէնի Աալմարը 729. Ինկիլթէրաա Թէթէվիլի 627. Ինկիլթաա Կրէվլէր 826. Ինկիլթէրաա Մօրմօնլար 482. Ինկիլթէրա վէ Ալմանիա Միւնապէպթը 1186. Ինկիլթէրաա Ֆրանսալա Նիճիւն Եարաթ Էթաի 1210. Ինկիլթ Մէքէմէսինտէ 958. Ինճիլին Սաաթ Թալիմի Էսքիմիշ մի տիր 223. Իրաան ճանընըն Ֆօթօղրաթը 1082. Իրաան ճէսէսինտէ շալէ 1082. Իրաան լը, Զապուգ Ունուսուրուլը 603. Իսթանպուլուն Պէօյիք Եանըլըն 725. Իսթանպուլտա Նէլլէր Կէօրաթմ 121. Իսթիլան Մէսէլէսի 1135. Իսլահաթ 438. Իսլահ Նէֆա 318. Իսլամ Գօնլարըմը 119. Իսթիլթօ Խարապէլէրի 1260, 1285. Իսթիլէրա Էհալիսի 893. Իսթիլէրաա Թապիաթ 869. Իշ Եէնի Բիթալ 854, 882. Իրան Անվալը 1185. Իրանըն Իսթիլէլի 1235. Իրան Բէօրֆէլի 118. Իրաաթ Ուլլան 589. Իւմմէթի Միւսիմանա Պիր Միւրէճաաթ 1208. Իքի Զինլի Գարըլար 560:

ԼԱՅԷՄՈՒԹԼՈՒԳ 381. «Լայնախոսութիւն» մը, «Սրիկալութիւն» թէլիլիք Էթիլէք մի 1157. Լանկա Բիլիսէսինի Մէվլինճի 664. Լիսան վէ Էաէպիյաթը Օսմանիլէ 331. Տէվլիա Լիլիկսթըն 19, 38, 63, 84, 107, 151, 175, 199, 247, 271, 295, 319. Լուսաուրդալան Բիլիլէլ Եազլաչմազ Մէսէլէսի 756. Լօրա Բիլիլէր 1093. Լօրա Բիլիլ, Եալսա Շինսիթան Նալը Ալընար 567, 589, 637, 662, 685. Լօրալար Գամարաալը, 651:

ԽԱՍԹԱ Ճանրն Պէօյիւք Թապիպի 342. Խրիսթիանըզն Գուլվէթի 1006. Խրիսթիան օրմազ նէ՞ տիր 317:

ԾՆՈՒՆԴ Նազիկէթի 126:

ԿԱԽՈՂԻԿՈՍ Ինթիսապը 899. Կաթողիկոսուգ Գանտիտապը 1165, 1195. Կաթողիկոսուգ վէ Բուսիա Յարը, 1160. «Կայծ» վէ Կ. Խ. Շիրքէթի 601. Կէնճ Թիւրքիա 576. Կէնճ Թիւրքէրնի Փրօզրամը 1028. Կէնճ Տիւրքիոս 637. Կէօքսիւն Գազարը 1271. Կիրիա Մէսէլէսի 874. Կիլիկիա Իթթիհատընըն Մէնէվի Մէճւիսի 887, 911. Կիլիկիատա Եթթիմէր 1026, 1193, 1282. Կիւրիւմզէ 1199. Կլէսաթօնուն Բէնաթ Զօնուգլարընա Նասիհաթլարը 16, 35, 60:

ՀԱԳԻԳԱԹ Միյարը 621. Հայէպաէ Ինճիլի Իշ, 1067. Հաճըն Բիլիսէսինաէն 960. Հաճընտա Ինճիլի Իշ 442. Համասան Շէհրի 808. Համբարձում 541. Հայաթը Ուսիւնվիյէ 390 Հայաթ վէ Թէպէսիւմ 197. Հայաթ Պիր Խազնէ Տիր 1291. Հայ Առեւարանախան ձէմաթտա Պիւհրան 95. Հայ Բողոքականքար վէ Էրմէնի Բիլիսէսի 632. Հայ Բողոքականլարա Թէատար 735, 758. Հայ Բիլիստաընըն Խիւլասաի Թարիսի 837, 862, 885, 910, 956, 980. Հայոց Միացեալ Բարձրագոյն Վարժարան, Մարաշտա, 99. Հայվանաթիւ Հիւսնի Մուամէլէ 610. Հաճկըսընա Եարաըմ Էթմէք Խաթէրսին 663. Հասան Պէյլի Բիլիսէսինն Ինճիտամը 354. Հաքէմ Ուսուլու 875. Հաքիմիյէթի Միլիյէ 186. Հէրիք, Վեր. Տօզ. ձ. 726. Հինտիսթանտա Թէրազզը 999. Հինտիսթանտա Խրիսթիանըզ 1236. Հինտիսթան Փայթաթիթը Տէլհի 1282: Հիսիլաթ մը, Հազիզաթ մը 461, 485. Հիւսնի Աթվար 1253. Հիւրրիյէթ վէ Իթիլաֆ Յըրգասը 1183. Հիքմէթ վէ Եալընըզլըզ 445:

ՀԱԼԻՊ վէ Մալլուպ Ախլազը 749:

ՃԱՆԸՆ Էօլիմսիւզլիւլիւ-396. Ճափօնիատա Տին 651. Ճէզարի Գրիթանիանըն Մուհաֆազասը 413. Ճէվալըմըզ 845. Ճուրնալլար 1185. Ճօն Պուլ Տաիմա Էօնաէ տիր 604.

ՄԱԼԻԻՄԱԹ Ը Ֆէնիյէ 1010. Մալիմաթ Փարչալարը 18, 105, 173, 269, 470, 493, 661, 684, 814, 839, 1066, 1221, 1293. Մատթէոս Բ. Կաթողիկոսուն Ձիքրինէ 102. Մարաշ Սալէմ Ալման Խասթախանէսի 929. Մարաշտա Մէքթէպ Իթթիհատը 1223. Մարաշ Բուհնուլարը 720. Մարաշ Իւմի Իլահի Մէզուկարը

815. Մարաշ Իլմի Իլահի Մէքթէպի 1059, 1085. Մարգուէս Գոմուրա 1211, Մաքէտօնիա վէ Լօրալար Գամարասը 163. Մաքէտօնիա վէ Պուլզարիա 258. Մէզարսան Էօթէսէ Հայաթ Վաթմը 392. Մէլէքլէրին Թէրէննիւմիւ 55. Մէճիսի Մէպուսանը Պիւ Ջիյարէթ 539. Մէմլէքէթիմիլին Ահվալը Հալըրէսի 752. Մէմլէքէթիմիւ Միւթէզալիպէ 328. Մէմուրիյէթ Փէրէսթիլք 924. Մէյն Ջըրյըսը 937. Մէյուս Օրմա 937. Մէյուսթիյէթ վէ Գանուն 600. Մէյուսթիյէթտէ՞ Մի 649. Մէպուկար վէ Ախլազ 257. Մէսէրրէթ Տինի 764. Մէսէրրէթ Շիւքրանիյէթ Տէյիլ Տիր 1292. Մէսէլիմիլ 5. Մէվնուսիյէթ վէ Մէսէրրէթ 812. Մէրգիֆուստան Գայսէրի 767, 792, 839. Մէրքէզի Իթթիհատըն 16նճը Ինթիսաթ 316, 339, 398. Մէրքէզի Թիւրքիա Միւթթիյէթ Մէճիսինն ըրիօրթու 959, 982, 1011. Մէքթէպ վէ Էօմր 901, 927. Մէքթէպլէրիմիլին Փրօզրամը 995. Մէքթէպլէրիմիլին Փրօզրամընտա պիր Նօգսան 608. Մէքթէպլէրին Իթթիհատը 455, 477. Մէքթէպլէրի Պիլլէնտիլլիմ մի 420. Մէքսիգօ Ինգիլալը 531. Մէքսիգօ վէ Միւթթիլիտէի Ամէրիգա 306. Մըսր Ահվալը 530. Մըլըրտա Գըպիլլէր Մէսէլէսի 459. Միլլէթիմիլին Գուլթարըճըլարը 56. Մ. Հանթօ վէ Ալմանիա 356. Մր. Շուսթըր վէ Թալիզ 1160. Մր. Պըքսթըն վէ Ալմանիա Իթիլաֆը 1161 Մ. Սթօլիին 945. Միլլի Մէքթէպլէրի Պիլլէնտիլլիմ մի 139. 168, 169. Միսիօնէրլէր վէ Ինճիլի Իշ, ալըզ Մէքթուպ 1139. Միւթէլաթ 17, 714. Միւճաաէլէ մի, Միւզաքէլէ մի 697. Միւթէալի Հիւրրիյէթ փէրվէրան Յըրգասընըն Փրօզրամը 448, 480. Միւսիպ պիր Գարար 183. Միւքէմիլ պիր Թազար, 343, 373, 399, 424, 446, 471, 494, 519, 543. Միքայէլ Յարատէյ 1119, 1148. Մուհապլէթ Գաիտէսի 954, 978. Մուհարէպէ՞ մի, Միւսալէնա՞ մը 1052. Մուհարէպլէտէն Տէրա 1054. Մուհարէպլէ վէ Իթթիհատը Միւսէլլէն 1081. Մուսա Տալընտա Պալթալը Էրմէնի Գէօյլէրի 1040. Մուսա Տալլարը 720, Մուսա Տալտա Գըլ 244. Մօնրօ Մէպլէյի 578:

ՅԻՍՈՒՍ Իլէ Պէրապէր 36. Յիսուսուն Թաճլարը 196. Յիսուսուն Թէլէքլիւրլէրի 422:

ՆԱԶԱՐԻՅԱԹ վէ Ամէլիլաթ 165, 192. Նազիկ Մէվլէիմիլ 728. Նանրէօրլիւք, 956. Նաւը կիտիօրուզ 113. Նէրլէյ Կիտիօրուզ 89. Նէ՞ Եափալըմ 158. Նէ՞ Իսթէյօրուզ 860, 880. Նէ՞ Պիլլիմ 711. Նէ՞ Տիր Տէրալիլ 694. Նէ՞

ՐԱՀԱԹԻՆ ՍԵՐՐԸ 1146. «Րահնիւմ» 14, 514. «Րահնիւմ» 1912թ/ն, 993. «Րահնիւմ»-յա Աշքը Մէքքեայ, 26. «Րահնիւմ»- նըն Իլպէտի 967. «Րահնիւմ»-նրն Իյսթարը

157. «Րահնիւմա» նրն ի խթարաթը 648. «Րահնիւմա» նա չազգընտա իւմիտըրիմիդ 309. «Րահնիւմա» յա Մէգալէ Եազանդարա 160. «Րահնիւմա» Նապը Տօլսու 453. «Րահնիւմա» Տէվամ էտէպիլէճէֆ մի 135. Րապպ Ալլահ Կիւնէշ վէ Սիփէր ար 49. Րապպըմըզըն Թէքրար Զուհուրու 1021, 1049, 1077. Րապպըն Ֆիլիպի 931. Րապպտա Տաիմա Մէսրուր Օրունուզ 102. Բէիա Հէալինին Րահնիւմայա Մէքթուպու 92. Բէսուրփամ 589. Բիճալը ատէվէթտէն մէմուլիմիդ 280. Բիյալ Փաշա 626. Բուհանի Հայաթ վէ Ալլին փէրիսթիփ 751. Բուհանի Միւթէլյաթ 172, 246. Բուհ Հազըր արը 196. Բուհու Իսթիրահանթ Շարթարը 1197. Բուհուն Նէշվունէմա Գաիտէսի 465, 490, 516. Բումէլի Անվալինէ Պիր Նաղար 799. Բուսիա վէ Ալմանիա Իթիլաթը 851. Բուսիա վէ Զին 258. Բուսիատա Նիսա Թաիֆէսինին Հալի 106. Բուսիատա Փութփէրէսթիփ 946.

ՓԱԹՐԻԿԻՍՆԵԼԻՐ Իթթիհատը 552. Փաթրիֆանէլէր վէ Հիւքիւմէթ 858. Փանիսլամիզմ 1234. Փարմազ Իշարէթիլէ Թէշիսիս Ուսուլու 765, 813. Փափա վէ Զէմանէփէրվէր 700. Փափազ Իրիտօրուն Եէմինի 386. Փէտէրի Թանըր մը արը 765. Փութլարը զըրըն 741. Փութլարըմըզ 1292. Փրօթէսթանլարըն Գանունը Էսասիսի 216, 238, 262. Փրօթէսթանի Քիլիսէլէրտէ «բաց գոց» Մէսէլէսի 1181. Փրօթ. Յակոբոս Ճէհրգեան 952. Փրօթ. Ֆիլիպաէն Մէքթուպ 1248. Փրօթուկէզ Ժիմուրիլէթի 900.

ՔԵԱՄԻԼ Փաշա Իլէ Միւլաֆաթ 672. Քեամիլ Թէպլիմիլէթ 741. Քէսապ վէ Հէվալիսինտէ

Ինճիլի Իշ 241. Քէտէրին Ֆայիտէսի 636. Քիթապը Մուգատէս Ալլահն Քէլամը մը Տըր 1031, 1055, 1083, 1110, 1137. Քիթապը Մուգատէսին Նուֆուզու 646. Քիթապը Մուգատէս վէ Ինկիլիզլէր 356. Քիլիսա Իթթիհանթ 432. Քիլիսա Իթիլաթը 47. Քիլիսա Թախսիսի Խըզմէթի 407. Քիլիսա Խապէրլէրի 81. Քիլիսէլէր վէ Իշճիլէր 1123, 1151, 1272, 1294. Քիլիսա վէ Ճէմաթ 623. Քիմլէր Իլէ Իթթիհատ Էտէլիմ 1078. Քիմ ար Գապահանթը 1144. Քիւվիթ Քիմին ար 137. Քիւրրէ Ի հալմանըն Իրթիֆար 82. Քրիստոս Իչիւն Մահֆուզ 80. Քրիստոս Հազգընտա Պիր Եէհուսինի Էֆքեարը 341. Քրիստոսուն Հիւմիւնիւ Նամըզ Կէօրէպիլիլի 541. Քրիստոսուն Սէմայա Ուրուճու 525.

ՕՍՄԱՆ Փաշանըն Նութգու 754. Օսման Փաշանըն Մէշուր Նութգու 807. Օսմանիլէ Քիլիսէսի 136. Օսմանիլէտէ Թէգքեար Քիլիսաար 147. Օսմանը Թէհդիպ Ի Ախլազ Ճէմիլէթի 253. Օսմանը Թէհդիպ Ի Ախլազ Ճէմիլէթի Նիզամիսմէսի 444. Օսմանըլըզ Իչիւն Թարիփ Ի Նէճաթ 204, 229. Օսմանիլէ Քիլիսէսինէ Իանէ 490. Օրմանլարըն Բզլիմ վէ Եալմուրա Ալազարը 613.

ՖԱԶԻԼԷԹ 852. Ֆաս Մէսէլէսի 434. Ֆարգ 9, 31, 51, 283. Ֆէնիսի Մալիւմաթ 637. Ֆէյլէսուֆ վէ Մուհարէպէ 603. Ֆընտըճագուտ Քիլիսէ վէ Զօպան Թախսիսի 816. Ֆըրգալար 1256. Ֆուլչինք Իսթիհքեամաթը 119. Ֆրանսա Գապինէսինին Սուզութու 235. Ֆրանսանըն Եէնի Գապինէսի 259.

